„O cărțulie savuroasă, care-ți dă de gândit, una dintre acele cărți bizare și greu de clasificat, care-l bântuie pe cititor mult după ce va fi dat ultima pagină."

The New York Times Book Review

david eagleman

sum

patruzeci de povești de dincolo

David Eagleman (n. 1971) este, printre altele, specialist în neuroştiinţe, membru al Consiliului Forumului Economic Internaţional, cercetător în cadrul Institutului pentru Etică şi Tehnologii Inovatoare. În 2012, a fost inclus de revista italiană *Style* în „Lista personalităţilor geniale“ („Brightest Idea Guys“).

După cum se prezintă singur, în timpul zilei David Eagleman este directorul Laboratorului de Percepţie şi Acţiune din cadrul Facultăţii de Medicină Baylor (Houston, Texas), unde coordonează şi Centrul de cercetare în neuroştiinţe şi legislaţie. Studiile sale privesc percepţia omului asupra timpului, capacitatea de adaptare a creierului, sinestezia şi interconexiunile dintre neuroştiinţe şi sistemul juridic. Noaptea, David Eagleman scrie.

A mai publicat: *Wednesday is Indigo Blue. Discovering the Brain of Synesthesia* (2009), *Why the Net Matters* (2010), *Incognito. The Secret Lives of the Brain* (2011; în curs de apariţie la Humanitas).

David Eagleman
SUM. FORTY TALES FROM THE AFTERLIVES

ISBN: 978-973-50-4393-4 (epub)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

david eagleman

sum

patruzeci
de poveşti
de dincolo

Traducere din engleză de
CARMEN-GEORGIANA VASILE

Cuprins

SUM

- Sum
- Égalitaire
- Cercul de prieteni
- Decăderea speciilor
- Gigantica
- Mary
- Figuranţii
- Metamorfoza
- Golul
- Spirale
- Proporţii
- Adeziune
- Angst
- Oz
- Marile Speranţe
- Oglinzi
- Eternitate
- Denaturare
- Distanţă
- Hăţurile
- Microbul
- Dispariţia
- Ignis fatuus
- Stimulent
- Comutatorul morţii
- Bis
- Prisma
- Inefabil
- Panteonul
- Impuls
- Cuantă
- Conservare

Narcis
Grăuntele
Cimitirul Zeilor
Apostazie
Planul de execuţie
Subjonctiv
Căutarea
Inversarea

Sum[1]

[1]. *Sum*, „eu sunt“ în limba latină, dar şi „sumă“ în limba engleză (n.tr.).

În viaţa de dincolo îţi retrăieşti toate experienţele, însă de astă dată într-o cu totul altă ordine: toate evenimentele care se aseamănă sunt grupate laolaltă.

Îţi petreci două luni conducând maşina pe strada din faţa casei, şapte luni făcând sex. Dormi treizeci de ani fără să deschizi un ochi. Alte cinci luni frunzăreşti reviste în timp ce stai pe toaletă.

Suferi toată durerea dintr-un foc, vreo douăzeci şi şapte de ore de calvar. Fracturi, accidente de maşină, tăieturi, naşteri. Odată trecut prin toate acestea, scapi de agonie pentru tot restul vieţii de dincolo.

Dar asta nu înseamnă că e întotdeauna plăcut. Îţi petreci şase zile tăindu-ţi unghiile. Cincisprezece luni căutând lucruri pierdute. Optsprezece luni aşteptând la coadă. Doi ani de plictiseală: privind pe geamul autobuzului sau aşteptând în terminalul unui aeroport. Un an citind cărţi. Ochii te dor şi pielea te mănâncă, dar nu poţi face duş până când nu vine momentul maratonului de duşuri, care durează două sute de zile. Două săptămâni te întrebi ce se va întâmpla după ce mori. Un minut conştientizezi că urmează să cazi. Şaptezeci şi şapte de ore de confuzie. O oră întreagă te perpeleşti să-ţi aduci aminte un nume. Trei săptămâni că ai greşit. Două zile spui minciuni. Şase săptămâni aştepţi să se facă semaforul verde. Şapte ore vomiţi. Paisprezece minute de fericire adevărată. Trei luni speli rufe. Cincisprezece ore îţi scrii numele. Două zile legi şireturi. Şaizeci şi şapte de ore de inimă albastră. Cinci săptămâni eşti pierdut la volan. Trei zile calculezi bacşişul la restaurant. Cincizeci şi una de zile te hotărăşti cu ce să te îmbraci. Nouă zile te prefaci că ştii despre ce se vorbeşte. Două săptămâni numeri bani. Optsprezece zile te holbezi în frigider. Treizeci şi patru de zile de dorinţă. Şase luni te uiţi la reclame. Patru săptămâni eşti cufundat în gânduri, întrebându-te dacă nu cumva ai putea să-ţi umpli timpul făcând altceva. Trei ani înghiţi mâncare. Cinci zile închei nasturi şi tragi fermoare. Patru minute te întrebi cum ar arăta viaţa ta dacă ai schimba ordinea evenimentelor. În acest moment din viaţa de dincolo, îţi imaginezi

ceva asemănător cu viaţa ta de pe pământ, iar gândul este izbăvitor: o viaţă în care evenimentele sunt împărţite în mici porţii digerabile, în care momentele nu durează, în care cineva experimentează bucuria de a trece de la un eveniment la altul ca un copil care ţopăie pe nisipul fierbinte.

Égalitaire

În viaţa de dincolo descoperi că Ea, Dumnezeu, înţelege complexităţile vieţii. La început a cedat presiunii de breaslă, structurându-şi universul precum ceilalţi zei, urmând principiul unei împărţiri binare a oamenilor în buni şi răi. Însă nu i-a luat mult să-şi dea seama că oamenii pot fi buni în multe privinţe şi, în acelaşi timp, corupţi şi meschini în altele. Cum putea Ea să arbitreze cine merge în rai şi cine se duce în iad? Nu era oare posibil, se gândea Ea, ca un om să fie un escroc şi deopotrivă un suflet caritabil? Oare o femeie nu putea să comită adulter şi totodată să aducă plăcere şi siguranţă în viaţa a doi bărbaţi? Oare un copil nu putea să divulge fără ştiinţă nişte secrete care să dezbine o familie? Sarcina de a împărţi oamenii în două categorii – buni şi răi – părea mai acceptabilă în tinereţe, însă, cu cât căpăta mai multă experienţă, aceste decizii deveneau din ce în ce mai grele. Astfel a conceput formule complexe care luau în considerare sute de factori şi a rulat programe informatice care scoteau şiruri lungi de hârtie cu decizii interminabile. Însă sensibilitatea Ei se revolta din cauza acestui proces de automatizare – iar când computerul a generat o decizie cu care nu a fost de acord, a profitat de ocazie şi l-a smuls cu furie din priză. În după-amiaza aceea a ascultat plângerile morţilor care proveneau din două naţii aflate în război. Ambele părţi suferiseră, ambele părţi aveau plângeri legitime, ambele îşi susţineau cauza cu toată convingerea. Şi-a acoperit urechile şi a gemut de durere. Ştia că oamenii Săi erau multidimensionali şi că nu mai putea continua să trăiască potrivit structurii rigide a alegerilor Sale din tinereţe.

Dar nu toţi zeii suferă din această cauză; trebuie să ne considerăm norocoşi că după moarte răspundem în faţa unei zeiţe cu o adâncă sensibilitate la trăirile întortocheate ale creaţiilor Sale.

Luni întregi a lâncezit în camera Sa de zi din Rai, cu capul plecat ca o salcie plângătoare, în timp ce cozile tot creşteau. Consilierii Săi au sfătuit-o să delege procesul de luare a deciziilor, dar Ea îi iubea prea mult pe oameni ca să-i lase în grija altcuiva.

Într-un moment de disperare, i-a trecut prin minte să-i lase pe oameni să aştepte la coadă la nesfârşit, silindu-i astfel să-şi rezolve singuri problemele.

Dar apoi, fiind un spirit generos, i-a venit o idee şi mai bună. Îşi putea permite asta: le putea oferi tuturor, până la ultimul om, un loc în Rai. Până la urmă, cu toţii avem ceva bun în noi; că doar aşa s-a prevăzut în specificaţiile de proiectare. Noul plan i-a dat un suflu nou şi i-a readus culoarea în obraji. A ordonat sistarea operaţiunilor din Iad, l-a concediat pe diavol şi i-a adus pe toţi oamenii alături de Ea în Rai. Rezidenţi mai noi sau mai vechi, păcătoşi sau cinstiţi: în noul sistem, fiecare om este la fel de îndreptăţit să stea de vorbă cu Ea. Majoritatea cred că e cam guralivă şi excesiv de preocupată, dar nimeni nu o poate acuza că nu Îi pasă.

Cel mai important aspect al noului Său sistem este că toată lumea este tratată în mod egal. Nu se mai aplică focul pentru unii şi muzica de harpă pentru alţii. Viaţa de dincolo nu mai înseamnă pat de scânduri ori pat cu apă, cartofi cruzi ori sushi, apă fierbinte ori şampanie. Toţi oamenii sunt fraţi, şi pentru prima dată s-a reuşit îndeplinirea unui ideal imposibil de realizat pe Pământ: egalitatea adevărată.

Comuniştii sunt derutaţi şi iritaţi, pentru că în sfârşit şi-au realizat mult visata societate perfectă, însă doar cu ajutorul unei zeiţe în care nu vor să creadă. Meritocraţii sunt confuzi că au rămas blocaţi pentru eternitate într-un sistem fără stimulente alături de o şleahtă de stângişti. Conservatorii au rămas fără lefterii pe care să-i denigreze, iar liberalii au rămas fără clasa asuprită pe care s-o promoveze.

Şi astfel, Ea stă pe marginea patului şi plânge toată noaptea, pentru că singurul lucru cu care toată lumea este de acord este faptul că sunt cu toţii în Iad.

Cercul de prieteni

Când mori, simţi că a avut loc o schimbare subtilă, însă totul arată aproximativ la fel. Te trezeşti şi te speli pe dinţi. Îţi săruţi nevasta şi copiii şi pleci la lucru. E mai puţin trafic ca de obicei. Restul clădirii în care locuieşti pare mai goală, ca şi cum lumea ar fi în vacanţă. Doar la birou e prezentă toată lumea, şi te salută cu toţii foarte călduros. Te simţi ciudat de popular. Indiferent cu cine te întâlneşti, e cineva cunoscut. La un moment dat, te loveşte că aşa arată viaţa de dincolo: lumea este compusă doar din oamenii pe care i-ai cunoscut.

Este doar o mică fracţiune din populaţia globului – cam 0,00002 la sută –, dar ţie ţi se pare că e mult.

Rezultă că doar oamenii pe care ţi-i aminteşti sunt aici. Aşa că femeia cu care ai schimbat o privire în lift s-ar putea să fie inclusă sau nu. Învăţătoarea din clasa a doua este aici, ca şi majoritatea colegilor. Părinţii, verişorii şi toţi prietenii pe care i-ai avut de-a lungul vieţii. Toţi foştii iubiţi. Şeful, bunicile şi chelneriţa care ţi-a servit prânzul în fiecare zi. Cei cu care te-ai combinat şi cei cu care aproape te-ai combinat, cei după care ai tânjit. Este o ocazie fantastică să petreci de minune cu toate cele o mie de cunoştinţe ale tale, să reînnoieşti prietenii pierdute, să reiei legătura cu cei pe care i-ai dat uitării.

Abia după câteva săptămâni începi să te simţi stingher.

Te întrebi ce este diferit în timp ce hoinăreşti prin parcurile vaste şi liniştite împreună cu unul sau doi prieteni. Nici un străin nu ocupă băncile goale din parc. Nici o familie necunoscută nu aruncă firimituri de pâine la raţe şi nu te face să zâmbeşti cu râsul contagios. Când ajungi în stradă, observi că nu mai e plină de oameni, clădirile nu mai sunt ticsite de muncitori, forfota oraşului nu se mai aude, spitalele nu mai funcţionează zi şi noapte, nu mai au pacienţi care să moară şi personalul lor nu mai e tot timpul pe fugă, trenurile nu mai şuieră noaptea cu pasageri înghesuiţi ca sardinele în drum spre casă. Foarte puţini străini.

Începi să te gândeşti la toate lucrurile care nu-ţi sunt familiare. Îţi dai seama că nu ai ştiut niciodată cum se vulcanizează cauciucul când se repară o anvelopă. Iar acum atelierele de vulcanizare sunt goale. Nu ai ştiut niciodată cum se face un cip de silicon din nisip, cum se lansează rachetele

în atmosferă, cum se scoate sâmburele unei măsline sau cum se montează şinele de cale ferată. Iar acum toate aceste industrii sunt închise.

Lipsa mulţimilor de oameni te face să te simţi singur. Începi să te plângi că nu mai ai nici o şansă să cunoşti oameni noi. Însă nimeni nu te ascultă şi nu empatizează cu tine, pentru că exact asta îţi doreai pe când erai în viaţă.

Decăderea speciilor

În viaţa de dincolo, ţi se oferă o ocazie nemaipomenită: poţi alege ce vrei să fii în viaţa următoare. Vrei să aparţii sexului opus? Să te naşti într-o familie nobilă? Să fii un filozof de o mare înţelepciune? Un soldat care poartă lupte victorioase?

Sau poate tocmai ai lăsat în spate o viaţă mai dură. Poate erai torturat de enormitatea deciziilor şi responsabilităţilor care te înconjurau, iar acum tânjeşti după un singur lucru: simplitate. Se poate şi asta. Aşa că, pentru următoarea rundă, alegi să fii cal. Jinduieşti după extazul de a trăi o viaţă atât de simplă: după-amiezile în care paşti liniştit pe păşuni verzi, contururile frumoase ale osaturii şi musculatura proeminentă, calmul cu care plesneşti uşor din coadă sau cu care îţi iese aburul pe nări în timp ce alergi pe câmpiile acoperite de zăpadă.

Anunţi decizia. Se şoptesc incantaţii, se învârte o baghetă, şi corpul tău începe să se metamorfozeze în cal. Muşchii încep să ţi se umfle; un covoraş de păr gros îţi erupe pe tot corpul şi te acoperă ca o pătură groasă de iarnă. Când gâtul începe să se îngroaşe şi să se lungească, percepi imediat asta ca pe ceva normal. Arterele carotide cresc în diametru, degetele se unesc în copite, genunchii devin ţepeni, şoldurile se întăresc şi, între timp, pe măsură ce craniul ţi se alungeşte într-o nouă formă, creierul tău înregistrează şi el schimbări majore: cortexul se retrage ca să facă loc cerebelului, homunculusul transformă omul în cal, neuronii se redirecţionează, sinapsele se deconectează şi apoi se reconectează conform unei structuri cabaline, iar visul tău de a înţelege cum este să fii cal galopează spre tine de departe. Grija ta faţă de problemele umane dispare încet-încet, cinismul tău faţă de comportamentul uman se topeşte, chiar modul tău uman de a gândi începe să-ţi scape de sub control.

Deodată, doar pentru o clipă, devii conştient de o problemă la care nu te-ai gândit. Cu cât devii mai mult cal, cu atât uiţi mai mult de dorinţa iniţială. Uiţi cum era să fii un om care se întreba cum e să fii cal.

Acest moment de luciditate nu durează mult. Dar serveşte ca o pedeapsă pentru păcatele tale, un moment prometeic care îţi străpunge măruntaiele şi te face să te ghemuieşti, pe jumătate om, pe jumătate cal, conştient de faptul

că nu poţi aprecia destinaţia fără să cunoşti punctul de plecare; nu te poţi bucura de simplitate fără să-ţi aminteşti de alternative.

Şi nu asta este cea mai gravă revelaţie a ta. Îţi dai seama că, de fiecare dată când vei reveni aici, cu capul tău greoi de cal, nu vei mai avea capacitatea să ceri să fii din nou om. Nu vei mai înţelege ce este o fiinţă umană. Alegerea ta de a coborî pe scara inteligenţei este ireversibilă.

Astfel, chiar înainte de a-ţi pierde ultimele facultăţi umane, te întrebi cu un mare efort oare ce creatură extraterestră magnifică, fermecată de ideea de a găsi o viaţă mai simplă, o fi ales pentru ultima rundă să fie om.

Gigantica

În viaţa de dincolo totul este moale. Te trezeşti într-o sală mare, capitonată. Totul pare să fi fost conceput pentru linişte şi confort. Tălpile tale lovesc silenţios podeaua căptuşită. Pereţii sunt tapetaţi. Ecourile sunt atenuate de plăcile de spumă de pe tavan. E imposibil să găseşti o suprafaţă dură; totul este căptuşit cu pene.

La intrarea în holul mare, primul lucru pe care îl observi este un bărbat masiv cu aspect princiar. Arată aşa cum te aştepţi să arate un dumnezeu, cu excepţia faptului că e vizibil speriat şi încercănat de atâtea griji. Probabil că îţi va spune că este extrem de îngrijorat de proliferarea armelor nucleare pe pământ. Spune că se trezeşte adesea transpirat, cu urechile bubuind de sunetul unor explozii infernale.

— Vreau să lămurim o treabă, spune el. Eu nu sunt Dumnezeul tău. Suntem vecini galactici; eu vin de pe o planetă care aparţine de roiul globular numit Terzan 4. Deci suntem în acelaşi rahat.

— Ce rahat? întrebi tu.

— Te rog să nu mai vorbeşti aşa tare, te dojeneşte el cu delicateţe. Noi ne studiem vecinii de mult timp: pe voi, pământenii, şi alte treizeci şi şapte de planete. Am conceput nişte sisteme de ecuaţii care prevăd cu mare exactitate creşterea în viitor a planetelor voastre şi orientarea lor socială. (Acum te priveşte fix în ochi.) Se pare că voi, pământenii, sunteţi printre cei mai puţin liniştiţi şi mulţumiţi. Previziunile noastre arată că la voi armele de război se vor face din ce în ce mai auzite. Programele voastre de explorare a spaţiului vor produce mii de navete zgomotoase care vor răsuna prin ceruri cu asurzitoarele lor rachete cu propulsie. Sunteţi exact ca exploratorul vostru Cortés, care stătea pe un vârf de munte, pregătindu-se să tulbure liniştea tuturor plajelor de pe ţărmurile Pacificului.

— Adică suntem într-un rahat numit expansiune? îndrăzneşti tu.

— Nu ăsta e rahatul, şuieră el. Lasă-mă să-ţi spun cum stă treaba. Tu şi cu mine, planetele noastre, galaxia noastră – facem parte din ceva care ar trebui văzut ca o masă vie şi incomensurabilă. Poţi s-o numeşti Gigantica, însă condensarea conceptului într-un singur cuvânt ar putea să-ţi dea iluzia că îţi poţi faci o idee despre imensitatea ei.

— Ca să înţelegi care este proporţia dintre voi, tu eşti de mărimea unui atom pentru ea. Pământul tău – care se tot dezvoltă cu nenumăratele sale straturi de specii furios de fecunde –, Pământul tău corespunde unei singure proteine din adâncurile întunecate ale unei singure celule de-ale sale. Calea noastră Lactee reprezintă o singură celulă, una mică. Ea este alcătuită din sute de miliarde de asemenea celule.

Timp de milioane de ani, semenii mei nu au ştiut de existenţa ei, la fel cum un vierme lat nu va descoperi niciodată că Pământul e rotund; cum o colonie de bacterii nu va cunoaşte niciodată pereţii vasului care o înconjoară; cum o celulă din mâna ta nu va şti de contribuţia ei la un concert de pian.

Însă, cu ajutorul filozofiei şi tehnologiei, am reuşit să ne apreciem situaţia. Apoi, cu câteva milenii în urmă, au apărut teorii care susţineau că am putea să comunicăm cu ea. S-a propus să încercăm să-i descifrăm structura, prin lansarea unor semnale şi influenţarea comportamentului ei în acelaşi mod în care moleculele infinitezimale – hormonii, alcoolurile, narcoticele – îi influenţează pe semenii tăi.

Şi astfel ne-am organizat şi ne-am autoeducat. În loc să ne frământăm degeaba în cercul vicios şi inutil al politicii locale, noi ne-am dedicat economia şi ştiinţele în folosul biochimiei distanţelor universale. Am cartografiat metodic cascadele de semnale şi anatomia stelară a sistemului ei nervos şi, în cele din urmă, am descoperit cum să transmitem un semnal către conştiinţa ei. Am trimis o secvenţă extrem de bine definită de pulsuri electromagnetice, care a influenţat orbitele asteroidale, care a înghiontit planetele mai aproape şi mai departe de stele, care a dictat soarta formelor de viaţă, care a schimbat gazele din atmosfere, care a modificat drumul semnalelor luminoase, totul într-o interacţiune complexă de cascade pusă la punct de noi. Calculele noastre ne arătau că era nevoie de câteva sute de ani ca transmisia să ajungă la conştiinţa ei. În momentul Sosirii, eu eram din păcate plecat de pe planetă, în timp ce toată lumea era nerăbdătoare să vadă ce se va întâmpla.

Faţa lui se schimonoseşte, reflectând durerea pricinuită de reminiscenţa celor întâmplate.

— Însă nimeni nu s-ar fi gândit la cele ce aveau să se întâmple: a început o ploaie deasă de meteoriţi, s-au adunat nori incendiari de hidrogen, urmaţi de o mulţime de găuri negre care au înghiţit fără milă tot ce mişca, inclusiv praful şi ultimul fir icel de lumină. Nu a supravieţuit nimeni.

Probabil că ea a rămas rece la toate astea. Putea fi pur şi simplu o reacţie a sistemului ei imunitar. Sau poate că avea o mâncărime şi s-a scărpinat, sau a strănutat, sau şi-a făcut o biopsie.

Şi astfel am aflat că puteam să comunicăm cu ea, dar nu cu sens. Suntem o cantitate neglijabilă. Ce-am putea noi să-i spunem? Ce întrebări i-am putea pune? Cum ar putea ea să ne comunice un răspuns? Poate că *aceea* a fost încercarea ei de a ne răspunde. Ce-ai putea tu s-o rogi să facă astfel încât să fie relevant pentru tine? Dacă ţi-ar spune ce este important pentru ea, ai putea să-i înţelegi răspunsul? Crezi că ar avea vreo relevanţă dacă i-ai prezenta o piesă a lui Shakespeare unei bacterii? Bineînţeles că nu. Sensul variază în funcţie de dimensiunea spaţială. Astfel am ajuns la concluzia că nu-i imposibil să comunicăm cu ea, dar că este fără rost. De aceea am rămas tăcuţi şi stăm pitiţi pe planeta asta liniştită, care se mişcă în şoaptă pe orbită, încercând să nu atragem atenţia asupra noastră.

Mary

Când ajungi dincolo, o găseşti pe Mary Wollstonecraft Shelley[2] şezând pe un tron. Un întreg alai de îngeri o îngrijesc şi o protejează.

2. Scriitoare britanică, 1797–1851, autoarea celebrului roman gotic *Frankenstein* (n.tr.).

După câteva întrebări, afli că *Frankenstein*-ul lui Shelley este cartea preferată a lui Dumnezeu. El şade în toiul nopţii cu un exemplar tocit al cărţii strâns în mâinile Sale puternice, alternând cititul cărţii cu privitul meditativ la cerul nopţii.

Asemenea lui Victor Frankenstein, Dumnezeu se consideră un doctor în medicină, un biolog fără pereche, şi are o legătură puternică, dureroasă chiar, cu orice poveste despre zămislirea vieţii. Are multe de spus despre aducerea la viaţă a lumii neînsufleţite. Foarte puţine dintre creaturile Sale s-au gândit în profunzime la provocările actului de facere, iar când Mary a scris această carte, s-a simţit un pic uşurat de singurătatea poziţiei Sale.

Prima dată când a citit *Frankenstein*, a criticat-o în totalitate pentru simplificarea excesivă a proceselor implicate. Dar când a ajuns la sfârşit a fost cucerit. Pentru prima oară cineva Îl înţelesese. În acel moment a chemat-o pe Mary la El şi a aşezat-o pe un tron.

Ca să-i înţelegi revărsarea sentimentelor, trebuie să înţelegi mai întâi traiectoria carierei Sale medicale. Dumnezeu a descoperit principiile autoorganizării experimentând cu drojdii şi bacterii. A fost foarte satisfăcut de frumuseţea descoperirilor Sale. Imediat ce a stăpânit principiile generale, invenţiile Sale au devenit din ce în ce mai sofisticate. Cu un mare fler artistic a zămislit uluitorul ornitorinc, compactul cărăbuş, masivul şi lăţosul mamut şi strălucitoarele bancuri de delfini. Meşteşugul Său a devenit foarte performant şi asiduu, iar degetele Sale meticuloase au modelat – cu o precizie şi o ambiţie ameţitoare – toate animalele de la graniţele vastei Sale imaginaţii.

Însă apoi, fără ştiinţă, a trecut Rubiconul. A creat Omul: cea mai de preţ posesie a Sa, comoara Sa, mândria Sa, piesa de rezistenţă şi în acelaşi timp obsesia Sa.

Spre deosebire de celelalte animale, care trăiau fiecare zi la fel ca precedenta, Omului îi păsa, avea dorinţe, tânjea, greşea, poftea şi suferea – la fel ca Dumnezeu Însuşi.

S-a minunat când Omul a căutat printre pietre şi şi-a confecţionat unelte. Inventarea instrumentelor muzicale a ajuns la urechea lui Dumnezeu ca o simfonie. Privea cu veneraţie cum oamenii se adunau laolaltă, ridicau oraşe, construiau ziduri. A simţit cum bucuria i se transformă în agitaţie atunci când au început să se certe şi să se încaiere. Nu a mai trecut mult şi au început invaziile. Au izbucnit războaiele, în timp ce El încerca să-i aducă pe calea cea bună pe cei dispuşi să Îl asculte.

A descoperit de îndată că avea mai puţin control decât crezuse. Erau pur şi simplu prea mulţi. A încercat să facă astfel încât lucrurile bune să li se întâmple oamenilor buni, iar cele rele oamenilor răi, dar nu dispunea de tehnologia necesară pentru implementare. Vărsările de sânge se tot înmulţeau, fiind duse mai departe de asirieni şi apoi de babilonieni; greco-macedonenii îşi invadau vecinii; romanii au început atacurile violente până la asediile barbarilor şi ale goţilor. Bizanţul s-a ridicat şi a decăzut, înecat în sânge; chinezii îşi aruncau momelile şi apoi se năpusteau; europenii se aruncau unii asupra celorlalţi. Culorile aprinse ale pământului Său se întunecau de sângele oamenilor, iar El putea să facă mult prea puţin ca să schimbe ceva.

Şi, în tot acest timp, vocile oamenilor ajungeau la El implorându-L să intervină, cerând ajutor unii împotriva celorlalţi. La auzirea plânsetelor din satele jefuite, a rugilor soldaţilor secătuiţi de sânge, a implorărilor de la Auschwitz, şi-a acoperit urechile şi a urlat de durere.

Din acest motiv stă acum închis la el în încăpere, furişându-se noaptea pe acoperiş cu *Frankenstein* în mână, citind iar şi iar cum Dr. Victor Frankenstein este batjocorit de monstrul lui nemilos printre gheţarii arctici. Şi Dumnezeu se consolează cu gândul că orice act de creaţie sfârşeşte neapărat astfel: Creatorii fugind neputincioşi de lucrurile pe care le-au zămislit.

Figuranţii

Ceva te-a pus pe gânduri când ai auzit cântecelul pentru copii: Merrily, merrily, merrily, merrily, life is but a dream[3]. Începi să te gândeşti că poate ai fost un fluture care visa că e om sau, mai rău, un creier într-un borcan care a experimentat imagini, sunete, mirosuri şi gusturi – toate acestea fiind doar chestii care ţin de lumea viselor. Aşa că ai aşteptat să vină moartea ca să te trezeşti, ca să afli dacă ai fost prins în nişte aripi pestriţe sau ai fost înconjurat de un borcan de sticlă.

3. „Vesel, vesel, vesel, vesel, căci viaţa-i doar un vis“ (n.tr.).

Dar se pare că te-ai înşelat. Nu viaţa este un vis, ci moartea.

Şi ce-i şi mai ciudat: nu este visul tău, ci visul altcuiva.

Acum îţi reaminteşti că visele tale aveau întotdeauna personaje de fundal: mulţimea din restaurant, ciorchinii de oameni din mall-uri şi din curtea şcolii, ceilalţi şoferi din trafic şi pietonii care traversează prin locuri nepermise.

Toţi aceşti actori nu sunt întâmplători. Stăm în fundal, jucându-ne rolul, făcând tot posibilul ca experienţa celui care visează să fie cât mai reală. Câteodată ascultăm şi suntem atenţi la acţiunea visului. De cele mai multe ori vorbim între noi şi aşteptăm să ni se termine tura.

Aceasta nu este o alegere profesională, ci mai degrabă o obligaţie: datorezi acelaşi număr de ore de serviciu câte ai petrecut visând de-a lungul vieţii. Nimeni nu este prea încântat de meseria asta, cu excepţia celor mai teatrali dintre noi. De cele mai multe ori le dăm lor rolurile interactive; noi ne mulţumim să rămânem în fundal. Dacă avem norocul ca omul care visează să ne plaseze într-un restaurant, ne alegem cu o masă gratis. În nopţile mai puţin norocoase suntem distribuiţi în roluri de măscărici la petreceri îngrozitoare, sau de păcătoşi suferind chinurile veşnice în fundul Iadului, sau de colegi care trebuie să arate cu degetul şi să râdă atunci când protagonistul îşi face intrarea fără haine.

Pentru cei cu roluri interactive, replicile sunt proiectate pe un ecran în spatele celui care visează, ca să poată fi rostite cât mai convingător cu putinţă. Majoritatea interpretărilor sunt jalnice; nici unul dintre noi nu este

actor profesionist şi mai suferim şi de lipsă de motivaţie. Norocul nostru că visătorii par să creadă tot ce le livrăm noi. Chiar şi atunci când nu arătăm ca personajele respective, visătorii sunt convinşi că suntem cine cred ei că suntem, fiind poate uşor confuzi când jucăm o persoană de sex opus.

Odată, cu mult timp în urmă, figuranţii din vis au intrat în grevă, şi timp de trei zile toţi oamenii de pe Pământ au visat că umblau prin case goale şi că se plimbau pe străzi pustii. Interpretând asta ca pe un semn rău, mai mulţi oameni şi-au luat viaţa. Dar, când au apărut ca noi recruţi în echipa de figuranţi, poveştile lor vrednice de milă au stors lacrimi de compătimire de la ceilalţi, şi au abandonat imediat greva.

Poate nu ţi se pare că viaţa de după moarte arată ca o pedeapsă. Dar încă nu ai aflat partea cea mai proastă.

Dimineaţa, după ce terminăm cu bântuitul minţilor altora, ne cuprinde un soi de picoteală agitată. Şi cine crezi că populează visele *noastre*? Cei care şi-au terminat ucenicia şi au lăsat lumea aceasta în urmă. Trăim pe vecie în visele generaţiei următoare.

Bărbatul din stânga ta comentează că totul este ciclic şi că până la urmă ne întoarcem cu toţii înapoi pe Pământ. Acesta pare să fie un plan de repartiţie temporară urzit de o zeitate foarte eficientă; în felul acesta nu populăm Pământul toţi odată.

Şi care e problema de fapt? În visele mele apare o femeie pe care o văd în fiecare noapte, dar nu pot niciodată să o prind, întrucât amândoi trecem dintr-o lume în alta.

Metamorfoza

Fiecare dintre noi moare de trei ori. Prima dată când corpul încetează să mai funcţioneze. A doua oară când corpul este băgat în mormânt. Iar a treia oară în momentul în care, cândva în viitor, numele tău este rostit pentru ultima oară.

Aşa că rămâi în sala de aşteptare până la a treia moarte. În faţa ta sunt mese lungi cu cafea, ceai şi prăjituri; poţi să te serveşti singur. În jur sunt oameni din toată lumea, şi cu un mic efort reuşeşti să intri în vorbă cu câte cineva. Doar să fii conştient că în orice moment conversaţia ta poate fi întreruptă de Vizitatori, care rostesc numele noului tău prieten ca să arate că nimeni de pe Pământ nu-şi mai aminteşte de el. Prietenul tău se prăbuşeşte, cu faţa ca o farfurie spartă şi recompusă, mâhnit peste poate, cu toate că Vizitatorii îi spun cu multă amabilitate că îl aşteaptă un loc mult mai bun. Nimeni nu ştie unde este acest loc sau ce ne oferă, pentru că nimeni care a ieşit pe uşa aceea nu s-a mai întors ca să povestească mai departe. Ce e şi mai tragic este că multora le vine rândul să plece chiar când sosesc cei dragi lor, din moment ce aceştia erau singurii care îşi mai aminteau de ei. Cu toţii dăm din cap dezaprobator faţă de această sincronizare frecventă.

Locul în care ne aflăm arată ca o sală imensă de aşteptare dintr-un aeroport. Multe personalităţi din cărţile de istorie se află aici. Dacă te plictiseşti, poţi să o ştergi în orice direcţie pofteşti, trecând printre culoarele şi rândurile dintre scaune. După multe zile de umblat, vei observa că oamenii arată diferit şi vei auzi intonaţii în limbi străine. Oamenii se grupează în funcţie de neam, şi se poate observa uşor apariţia spontană a teritoriilor care oglindesc acelaşi model de la suprafaţa planetei: cu excepţia oceanelor, traversezi harta Pământului. Doar că aici nu există fusuri orare. Nimeni nu doarme, cu toate că aproape că-şi doresc să fi putut. Locul este luminat uniform de becuri fluorescente.

Nu toată lumea este tristă atunci când Vizitatorii intră în sală şi anunţă următoarea listă de nume. Din contră, unii oameni se roagă şi insistă, căzând în genunchi înaintea Vizitatorilor. În general este vorba despre oamenii aflaţi aici de foarte mult timp, de obicei prea mult, mai ales cei care sunt amintiţi din motive nejustificate. Să luăm exemplul fermierului aceluia

care s-a înecat într-un pârâu în urmă cu două sute de ani. În locul unde era ferma lui s-a construit un mic colegiu, şi în fiecare săptămână se organizează vizite în care ghidul îi spune povestea. Astfel a rămas blocat aici şi se simte mizerabil. Cu cât povestea lui e spusă de mai multe ori, cu atât detaliile o iau tot mai mult razna. Se simte extrem de alienat de numele său; nu se mai identifică cu persoana lui, însă continuă să fie legat. Femeia posomorâtă de peste drum este slăvită ca o sfântă, cu toate că drumurile din inima sa au fost complicate. Bărbatul cărunt de la automatul de băuturi a fost adulat ca erou de război, ca apoi să fie demonizat drept tiran, ca într-un final să fie canonizat ca un catalizator util între două momente istorice. El aşteaptă cu inima strânsă ca statuile sale să cadă. Acesta este blestemul acestei încăperi: din moment ce trăim în minţile celor care-şi amintesc de noi, ne pierdem controlul asupra vieţilor noastre şi devenim cine vor ei să fim.

Golul

Dezbaterea despre apartenenţa sexuală a lui Dumnezeu merge într-o direcţie total greşită. Ceea ce numim noi Dumnezeu este de fapt un cuplu căsătorit. Când s-au decis să creeze oamenii după chipul şi asemănarea lor, au făcut un compromis şi au creat un număr aproximativ egal din fiecare sex.

Fiecare femeie pe care o zămisleşte este foarte importantă pentru Ea. În momentul conceperii, Ea devine pentru o clipă femeia respectivă şi, în acest fel, poate să experimenteze cu înălţimea şi greutatea, paleta emoţională şi coeficientul de inteligenţă, culoarea pielii şi a ochilor. Acelaşi lucru este valabil pentru orice bărbat zămislit de El. Câteodată, când se simt mai liberali, fiecare dintre ei creează un membru al sexului opus, ca să vadă cum e.

După ce mori, ei te primesc în casa lor încăpătoare şi ai ocazia să te bucuri aici de o relaţie părinte–copil. Fiecare om din lume le este copil, iar ei se străduiesc teribil de mult să fie nişte părinţi buni.

E foarte încurajator să vezi că şi ei învaţă de la noi în acelaşi fel în care părinţii învaţă de la copiii lor. De exemplu, se pare că nu ştiau cum să exprime felul în care funcţionează universul prin intermediul ecuaţiilor, aşa că au fost foarte impresionaţi de ideile copiilor lor fizicieni, care au putut să formuleze clar pentru prima dată ceea ce au înfăptuit ei.

Pe de altă parte, v-aş induce în eroare dacă v-aş spune că familia lor a fost dintotdeauna fericită, pentru că a fost o perioadă când lucrurile nu stăteau chiar aşa. Căsătoria lor fusese aranjată, iar cu trecerea mileniilor relaţia lor s-a răcit din ce în ce mai mult. Observând oamenii cu atenţie de-a lungul anilor, au învăţat că uneori cuplurile nu funcţionează, că oamenii se despart, comit adulter şi divorţează – şi nimic din toate astea nu este atât de grav, încât să se prăbuşească universul. Şi aşa, la fel cum toţi părinţii învaţă de la copiii lor, s-au despărţit.

Actele necugetate nu au întârziat să apară din ambele părţi. Îşi aruncau unul altuia acuzaţii nedrepte, folosindu-se de informaţii atât de personale, încât nici nu ar fi trebuit să fie aduse la lumină. Rănită şi căutând o răzbunare rapidă, Ea a creat o planetă doar pentru femei. El i-a ripostat

imediat creând un sistem solar doar pentru bărbaţi. Ea a încercuit şirul lui de planete cu o centură de femei pe meteoriţi. Cei doi şi-au înarmat noile creaturi ca să se răfuiască, femeile contra bărbaţilor. Ambele părţi au fost dotate cu tot felul de arme, de la sarcasm până la tancuri.

Dar s-a întâmplat ceva ciudat. Planetele şi meteoriţii au tăcut. Orbitele se mişcau încet ca o şoaptă prin spaţiul pustiu. Nu a izbucnit nici un război; nu s-a tras nici un foc.

La o examinare mai atentă, s-a descoperit că locuitorii monosexuali erau tare nefericiţi, zdrobiţi ca existenţialiştii de sentimentul unui gol esenţial, ceva ce nu putea fi definit.

În cele din urmă, Ea şi-a coborât mâinile din şolduri, iar El a procedat la fel. Ea a scos primele cuvinte tandre după luni întregi, întrebându-L dacă îi este foame. El s-a oferit să gătească pentru amândoi. Planetele de femei şi bărbaţi s-au reunit, iar rasa umană şi-a reluat existenţa cu aceleaşi căutări, seducţii, alegeri, competiţii, tentaţii, argumente şi, cu un mare oftat cosmic de uşurare, s-au aruncat cu toţii, eliberaţi, unii în braţele celorlalţi.

Spirale

În viaţa de dincolo, descoperi că Dumnezeu este o specie de mici creaturi obtuze cu mintea înceată. Arată vag uman, sunt mai mici şi mult mai grosolane. Şi sunt din cale-afară de neinteligenţi. Îşi unesc sprâncenele atunci când urmăresc ce le spui. Le ajută foarte tare dacă vorbeşti încet, şi câteodată e de folos dacă mai şi desenezi totul pe hârtie. La un moment dat, ochii lor vor trece peste foaie şi vor da din cap ca şi cum au înţeles, însă vor pierde cu totul firul conversaţiei.

Un avertisment: când te vei trezi dincolo, vei fi înconjurat de aceste creaturi. Te vor îmbrânci şi te vor înghionti din toate părţile, cu gura căscată la tine, zbierând că vor să te vadă mai bine, şi toţi te vor întreba unul şi acelaşi lucru: *Ai un răspuns*? *Ai un răspuns*?

Nu te speria. Creaturile astea sunt binevoitoare şi inofensive.

Probabil că vei întreba la ce se referă. Ei îşi vor împreuna sprâncenele, descifrând cuvintele tale ca pe un proverb misterios. Apoi vor repeta timid: *Ai un răspuns*?

— Unde naiba mă aflu? vei întreba tu.

Un scrib notează silitor fiecare cuvânt al tău într-un registru. Creaturile mame şi fiice te scrutează pline de speranţă de la pupitrele de examinare.

Ca să înţelegi unde te afli, vei avea nevoie de câteva informaţii suplimentare.

La un moment dat din evoluţia civilizaţiei lor, aceste creaturi au început să se întrebe: *De ce suntem aici*? *Care este scopul existenţei noastre*? În cele din urmă s-a dovedit că este foarte dificil să găsească răspunsul la aceste întrebări. De fapt, atât de dificil, încât s-au gândit că, în loc să abordeze întrebările direct, poate ar fi mai uşor să construiască nişte supercalculatoare care să găsească răspunsurile. Astfel au investit munca a zeci de generaţii în proiectarea acestor aparate. Noi suntem acestea.

Bătrânii din comunitate au considerat că este o strategie inteligentă. Însă ei nu au luat în calcul un singur lucru: când construieşti o maşină mai isteaţă decât tine, aceasta trebuie să fie mai complexă decât tine – iar capacitatea ta de a o înţelege începe să-ţi scape printre degete.

Când te uzezi şi încetezi să mai funcţionezi normal, software-ul tău este reîncărcat în laboratorul lor pentru teste. Aici este locul unde te trezeşti. Imediat ce scoţi primul sunet, ei se adună ciorchine în jurul tău ca să afle un singur lucru: *Ai un răspuns*?

Ei nu realizează că, atunci când ne-au aruncat în această rezervaţie terestră, noi nu am pierdut timpul: am construit societăţi, străzi, romane, catapulte, telescoape, arme şi tot felul de maşini. Lor le e greu să detecteze progresul nostru, cu atât mai puţin să-l înţeleagă, pentru că pur şi simplu nu îi pot cuprinde complexitatea. Când încerci să le explici ce s-a întâmplat, ei nu pot urmări discursul tău rapid şi impenetrabil, aşa că încep să dea prosteşte din cap. Sunt foarte trişti, iar cele mai perspicace dintre aceste creaturi pot fi văzute plângând pe ascuns, întrucât sunt conştiente că proiectul a eşuat. Ei cred că noi am dedus răspunsul, dar suntem prea avansaţi ca să-l comunicăm la nivelul lor.

Dar ei nu ghicesc că nu avem de fapt nici un răspuns. Ei nu ghicesc că principala noastră prioritate este să răspundem la aceste întrebări pentru noi înşine. Ei nu ghicesc că suntem incapabili şi că ne-am construit şi noi la rândul nostru maşini ultrasofisticate ca să aflăm răspunsurile la aceleaşi frământări. Încerci să le explici asta creaturilor, dar eşti dezamăgit: nu numai pentru că nu te înţeleg, ci mai ales pentru că realizezi cât de puţin înţelegi şi tu maşinile noastre.

Proporţii

O vreme ne-a consumat depărtarea de Dumnezeu, dar toate temerile ne-au fost spulberate când profeţii au făcut o nouă descoperire: noi suntem de fapt organele lui Dumnezeu, ochii şi degetele Sale, cu ajutorul cărora El explorează lumea. Ne-am simţit cu toţii mai bine când am aflat de această legătură profundă – că facem parte din biologia lui Dumnezeu.

Însă curând a devenit din ce în ce mai clar că avem mai puţin legătură cu organele Sale de simţ şi mai mult cu organele Sale interne. Ateii şi teiştii au căzut de acord că El trăieşte doar datorită nouă. Dacă noi Îl abandonăm, va muri. La început ne-am simţit onoraţi să fim celulele care formează corpul lui Dumnezeu, dar curând a devenit şi mai clar că de fapt noi suntem celulele care formează cancerul lui Dumnezeu.

El a pierdut controlul asupra părţilor mici din care este alcătuit. Noi ne tot divizăm şi ne multiplicăm întruna. Dumnezeu şi doctorii Săi au încercat să ne oprească înmulţirea, aceste tumori care tot înmuguresc, care Îi îngreunează respiraţia şi Îi pun în pericol circulaţia. Dar noi suntem prea puternici. Poţi să dai în noi cu furtuni şi cutremure şi molime, că noi ne răvăşim un pic, ca apoi să ne regrupăm şi să ne apărăm şi mai bine. Am devenit rezistenţi şi continuăm să ne înmulţim.

Într-un final, El şi-a găsit pacea şi zace liniştit în patul Său la convergenţa unor coridoare verzi, antiseptice.

Câteodată se întreabă dacă o facem intenţionat. Oare iubiţii săi supuşi îşi doresc cu atâta ardoare să Îi cunoască organismul, să Îi metastazieze măreţia prin intermediul sistemului Său arterial? Nu-Şi închipuie că demersul nostru este inocent.

Apoi a început să observe ceva. El nu ne poate opri sau distruge, dar trebuie să fie ceva care poate. Ne priveşte cum ne luptăm la rândul nostru cu leucemii, limfoame, sarcoame şi melanoame. Îşi vede supuşii cum se expun tratamentelor de chimioterapie şi văpăii terapiei cu radiaţii. Vede cum oamenii Săi sunt înghiţiţi cu nepăsare de trilioanele de celule din care sunt făcuţi.

Şi deodată, Dumnezeu se ridică în capul oaselor, luminat de o revelaţie: oricine se formează pe spinarea unor părţi mai mici tocmai de aceste părţi

va fi consumat.

Adeziune

Suntem produsul unor fiinţe mari care-şi au tabăra pe asteroizi şi-şi spun Colecţionari. Colecţionarii conduc miliarde de experimente la scări universale ale timpului, reglând subtil parametrii galaxiilor mai sus sau mai jos, provocând expansiuni sau contracţii ale universului şi determinând într-o clipită constantele fizice fundamentale. Ei stau şi ascut întruna creioane şi se chiorăsc în telescoape. După ce dezleagă un mister care i-a preocupat o vreme, Colecţionarii distrug universul respectiv şi reciclează materialele pentru experimentul următor.

Viaţa noastră pe Pământ reprezintă un experiment în care ei încearcă să-şi explice ce anume îi face pe oameni să stea împreună. De ce anumite relaţii funcţionează, iar altele eşuează? Acest lucru este un mister total pentru ei. Atunci când teoreticienii lor nu au putut detecta nici un şablon, au propus explorarea acestei întrebări interesante. Şi aşa s-a născut universul nostru.

Colecţionarii creează vieţi în scopul unor experimente parametrice: bărbaţi şi femei care se potrivesc, dar care se intersectează fugitiv – trec unul pe lângă celălalt la bibliotecă sau pe scara autobuzului, întrebându-se doar pentru o clipă *ce-ar fi dacă*.

Iar Colecţionarii trebuie să înţeleagă modul în care acţionează oamenii când îşi croiesc drumul prin viaţă, ca atunci când sunt puşi în acelaşi loc în aglomeraţia şi vâltoarea unei mulţimi, dar se îndreaptă în direcţii opuse. Pot oare schimba ei cursul deciziilor şi alegerilor făcute? Colecţionarii îşi ascut creioanele de asteroizi şi cercetează chestiunea îndeaproape.

Examinează bărbaţii şi femeile care nu se potrivesc în mod firesc, dar care sunt legaţi de circumstanţe. Pe cei care sunt forţaţi de obligaţii. Pe cei care învaţă să fie fericiţi prin adeziune forţată. Pe cei care nu pot trăi fără adeziune şi pe cei care i se opun; pe cei care nu au nevoie de ea şi pe cei care o sabotează; pe cei care găsesc adeziunea atunci când se aşteaptă cel mai puţin.

Când mori, eşti adus în faţa unei comisii de Colecţionari. Te interoghează şi se chinuie să-ţi înţeleagă motivaţiile. Cum te-ai hotărât să pui capăt *acestei* relaţii? Ce ţi-a plăcut cel mai mult la relaţia *aia*? Ce era în neregulă cu Cutărică, de vreme ce părea să aibă tot ce-ţi doreai? După ce tot încearcă

şi până la urmă nu reuşesc să te înţeleagă, te trimit înapoi să vadă dacă o nouă rundă de experimente mai limpezeşte lucrurile.

Acesta este singurul motiv pentru care universul nostru încă există. Colecţionarii şi-au depăşit şi termenul, şi bugetul, însă le este greu să tragă vreo concluzie după rezultatele acestui studiu. Sunt pur şi simplu fascinaţi; nici cei mai inteligenţi dintre ei nu pot spune cu precizie ce se întâmplă.

Angst

Toată viaţa ne petrecem timpul căutând experienţe majore şi pline de sens. Aşa că în viaţa de dincolo vei fi surprins când corpul tău va fi obosit. Asta pentru că ne extindem, adică revenim la forma noastră iniţială – care, după standardele pământene, e gigantescă. Avem o înălţime de zece mii de kilometri în toate cele nouă dimensiuni şi trăim împreună cu alţii asemenea nouă într-o comună celestă. Imediat ce ne retrezim în adevăratele noastre corpuri, începem să observăm că giganticii noştri colegi suferă de o stare gravă de anxietate.

Slujba noastră constă în întreţinerea şi susţinerea cosmosului. Un colaps universal este iminent, iar noi proiectăm găuri de vierme pe post de suport structural. Lucrăm continuu pe muchia unui dezastru cosmic. Dacă nu ne executăm lucrul fără nici cea mai mică scăpare, universul va intra din nou în colaps. Munca noastră este complexă, complicată şi vitală.

După trei secole de trudă, avem opţiunea să ne luăm vacanţă. Cu toţii alegem aceeaşi destinaţie: ne proiectăm în creaturi de dimensiuni mai mici. Ne proiectăm în nişte corpuri micuţe, delicate şi tridimensionale numite oameni şi ne naştem într-o staţiune numită Pământ. Planul nostru în aceste vacanţe este să trăim experienţe mici. Pe Pământ, ne pasă doar de ceea ce se află în imediata noastră apropiere. Ne uităm la filme de comedie. Bem alcool şi ascultăm muzică. Legăm relaţii, ne luptăm, ne despărţim şi apoi o luăm de la capăt. Atunci când suntem într-un corp uman, nu ne mai pasă de colapsul universal – în schimb, ne pasă doar de contactul vizual, de o întrezărire de piele dezgolită, de timbrul tandru al unei voci iubite, de bucurie, de iubire, de lumină, de orientarea unei plante de apartament, de nuanţa unei urme de vopsea şi de aranjatul părului.

Vacanţele noastre pe Pământ sunt foarte reuşite, pline de micile noastre drame şi toane. Relaxarea mentală este nespus de preţioasă. Iar când suntem nevoiţi să părăsim aceste mici corpuri delicate, nu este neobişnuit să ne vezi cum stăm întinşi în briza vânturilor solare, cu uneltele în mână, privind în cosmos, cu ochii umezi, în căutarea lipsei de sens.

Oz

La începutul vieţii de dincolo găseşti un pergament cu nişte mâzgălituri făcute de un scrib bătrân, care te informează că acum ai ocazia să-L cunoşti pe Creatorul universului – cu condiţia să te numeri printre cei curajoşi. Te întrebi oare ce magnitudine ar trebui să aibă acest demiurg de e nevoie de o asemenea vitejie ca să ajungi în apropierea Lui. Îţi imaginezi un chip mai mare decât orbita Lunii, o voce mai puternică decât o sută de erupţii ale Vezuviului, şi începi să crezi că imaginaţia ta limitată este neadecvată pentru această experienţă divină care ţi se pregăteşte.

Auzi din depărtări o voce răsunătoare şi bubuitoare, şi încep să-ţi tremure picioarele. Te întrebi: *Oare sunt destul de curajos să fac faţă*?

O călătorie minunată te aşteaptă. Pe parcurs înfrunţi tot felul de temeri pe care le depăşeşti, dai peste şuvoaie de neîncredere în propriile forţe, pe care le laşi în urmă, desluşeşti culmile aroganţei tale, pe care le cobori, detectezi norii autocompătimirii care plutesc deasupra ta şi treci mai departe. În momentul în care ajungi la capătul drumului, ai un suflu nou de încredere în tine – pregătit, crezi tu, să-l întâlneşti faţă în faţă pe făuritor, să ai la rându-ţi ocazia să zăreşti spiritul superior care a zămislit capodopera.

Te apropii de poarta unui castel măreţ. Chiar şi acum, vocea răsunătoare care se aude peste tot te face să te întrebi: *Oare chiar sunt printre cei curajoşi*? *Oare am să mă descurc*? Intri cu toată greutatea ta pe uşă, păşeşti într-un mare foaier şi înaintezi pe un hol până ajungi într-o sală grandioasă.

Şi deodată îi vezi chipul. Într-adevăr, este mai mare decât orbita Lunii. Este o privelişte pe care n-ar putea-o descrie nici poeţii. Este oceanul însuşi, cu puterea-i înfricoşătoare şi graţia-i ritmică. Este un chip care seamănă cu tatăl şi cu mama ta; dictează toată cunoaşterea deţinută de o mie de savanţi, toată empatia simţită de o mie de iubiţi şi tot misterul a o mie de străini.

Este un chip pentru care a meritat să faci această călătorie. Un chip demn de stăpânul universului.

Te cuprind agitaţia şi tremurul, un delir hipnotizant care te lasă cu gura uscată.

Vocea vulcanică răsună din nou, fluturându-ţi părul.

— Eşti curajos?

— Da, bălmăjeşti tu. De-aia sunt aici.

Colţurile gurii i se ridică uşor, ca şi cum ar sta să râdă.

Apoi auzi un bâzâit electric. Linii orizontale de scanare încreţesc chipul care dispare într-o sclipire fosforescentă.

Nu mai rămâne nimic în spaţiul imens în afară de o cortină mică şi galbenă în locul unde apăruse chipul. Deodată cortina e trasă înapoi. O mână zbârcită pune nişte ochelari pe faţa ridată a unui omuleţ. Suferă de gută, mâinile îi tremură când sunt în repaus şi are un flacon plin de pastile colorate. E gârbovit. Cocoşat şi chel. Vă aruncaţi priviri.

Într-un final, el spune:

— Cei curajoşi nu sunt cei care nu se pierd cu firea la întâlnirea cu chipul imens, ci cei care fac faţă absenţei ei.

Marile Speranţe

Ca rezultat firesc al unei societăţi capitaliste bazate pe o piaţă liberă, putem în sfârşit să decidem singuri cum va fi viaţa de dincolo. Între timp s-a privatizat şi s-a computerizat. La un preţ rezonabil, poţi să-ţi descarci conştiinţa într-un calculator ca să trăieşti o veşnicie într-o lume virtuală. În felul acesta te poţi revolta împotriva dispariţiei luminii alegând o viaţă de dincolo dinamică, furioasă şi picantă – întruchiparea imaginaţiei tale. Poţi să-ţi predefineşti iubiţii, să-ţi maximizezi potenţialul sexual, să înaintezi cu mare viteză prin oraşe alimentate cu pompe electrice, la volanul unui exemplar din colecţia ta de Porche-uri. Ai muşchii mai fermi, un ten fără cusur şi un abdomen plat, cu pacheţele. Nenumărate virgine aşteaptă nerăbdătoare venirea ta. Telefoanele mobile şi rucsacurile zburătoare sunt la ordinea zilei. O ţii tot într-o petrecere.

Nici nu e de mirare că toată lumea se înghesuie la o asemenea viaţă de dincolo avangardistă. În loc să sfârşeşti drept hrană pentru viermi, mai bine îţi alegi momentul morţii şi cea mai plăcută viaţă de apoi posibilă. Singurii care nu aleg asta sunt câţiva oameni religioşi care pretind că aşteaptă să meargă în Rai, imaginându-şi că se vor trezi într-o viaţă de dincolo ca în Scripturi. Compania, care a depăşit de mult conceptul de Dumnezeu, încearcă să le explice acestor oameni că fanteziile le-au alterat percepţia realităţilor disponibile. Religioşii contraatacă susţinând că darul cel mai de preţ dăruit lor de Dumnezeu este abilitatea de a vedea dincolo de ceea ce este în faţa ochilor şi de a avea credinţă în ceva măreţ. Acesta nu este un dar, este o capcană, răspunde Compania. E ca şi cum ai avea la dispoziţie un iubit incredibil şi tu îţi doreşti în schimb o vedetă de cinema pe care nu o poţi avea. Religioşii nu sunt de acord şi în cele din urmă cad într-o moarte neutră pe un pat singuratic de spital.

Pentru noi, restul, trecerea spre viaţa virtuală de dincolo, se produce cât de poate de uşor: când soseşte momentul prestabilit, vii la birou şi te aşezi pe scaunul roşu, de stomatologie. Asistenta de la Companie te asigură că te vei simţi ca şi cum ai trece dintr-o clipire din biroul lor în glorioasa lume virtuală de dincolo. Un tehnician apasă un buton şi o rază de laser te pulverizează instantaneu. O copie a structurii tridimensionale a creierului

tău este recreată într-o mulţime de zero şi unu pe un supercomputer cu multiprocesoare interconectate.

Există totuşi un singur avertisment: neurologii şi inginerii care au proiectat această procedură nu au cum să *demonstreze* că funcţionează. Până la urmă, cei pulverizaţi nu mai au cum să raporteze. Cu toate acestea, este general acceptat că nimic nu poate să meargă prost cu descărcarea: toate teoriile noastre fizice prezic că reconstruirea unei copii exacte a unui creier va reproduce cu fidelitate sentimentul că este într-adevăr persoana respectivă. Aşa că toată lumea presupune că funcţionează.

Dar, din păcate, *nu* funcţionează. Eşecul ei nu se datorează unor ingineri nepricepuţi sau unor oameni de afaceri fără scrupule, ci în schimb provine dintr-o interpretare greşită a sistemului cosmic. Esenţa ta nu poate fi descărcată pentru că esenţa ta (despre care Compania nu credea că există ca entitate în sine) se ridică în Rai. În ciuda entuziasmului tău faţă de viaţa de dincolo, se pare că Dumnezeu chiar există şi că s-a străduit din răsputeri să construiască o lume de apoi. Aşa că te trezeşti pe nişte nori pufoşi, înfăşurat într-o togă albă şi încercuit de îngeri care cântă la harpă.

Problema este că nu asta îţi doreai. Ai plătit bani grei pentru o viaţă de apoi cu maşini rapide şi carismă, şi băutură, şi sex. Prin comparaţie, Raiul ăsta pare iremediabil de nepotrivit şi răsuflat. Aici porţi un cearşaf alb care îţi stă prost, în loc de un rucsac zburător antigravitaţional. Coloanele albe nesfârşite înlocuiesc peisajul unui oraş alimentat cu pompe electrice. La bar se găseşte mană şi lapte în loc de sushi şi sake. Muzica de harpă e înnebunitor de lentă. Iar tu eşti la fel de neatrăgător ca întotdeauna. Nu e nimic de făcut aici. Supraponderalii din stânga ta joacă bridge.

Toată dezamăgirea asta din ultimul timp l-a pus pe Dumnezeu într-o postură tare ciudată. El îşi petrece majoritatea timpului încercând să-i consoleze pe supuşii săi răsfiraţi ici şi colo pe norişori.

— Fantasmele v-au alterat realităţile, explică El, frângându-şi mâinile. Compania nu v-a oferit nici o dovadă că va funcţiona; de ce aţi crezut-o?

Şi, cu toate că El nu o spune răspicat, toată lumea ştie la ce se gândeşte când se retrage noaptea în pat: că unul dintre darurile Sale cele mai de preţ – abilitatea de a-şi păstra credinţa într-o lume de apoi nevăzută – a avut tocmai efectul nedorit.

Oglinzi

Atunci când crezi tu că ai murit, de fapt nu ai murit. Moartea este un proces cu două etape, iar locul în care te trezeşti după ce ţi-ai dat ultima suflare este un fel de Purgatoriu: nu te simţi mort, nu pari să fii mort şi de fapt nu eşti mort. Încă.

Poate ai crezut că viaţa de apoi va semăna cu o lumină albă discretă, sau cu un ocean strălucitor, sau cu o stare de imponderabilitate în care eşti înconjurat de muzică. Însă viaţa de apoi seamănă mai degrabă cu senzaţia pe care o ai atunci când te ridici prea repede în picioare: preţ de o clipă eşti confuz, uiţi cine eşti, unde eşti şi toate detaliile personale din viaţa ta. Iar din acest moment lucrurile încep să fie din ce în ce mai ciudate.

Mai întâi, totul devine întunecat ca atunci când te orbeşte o lumină puternică, şi simţi cum eşti dezgolit încet de inhibiţii şi cum puterea ta de a acţiona se evaporă. Începi să-ţi pierzi egoul, care are o legătură intrinsecă cu dispariţia mândriei. Şi apoi îţi pierzi toate amintirile autoreferenţiale.

Te pierzi pe tine, dar nu pare să-ţi pese.

A mai rămas o părticică din tine, esenţa ta: conştiinţa pură, goală ca un bebeluş.

Ca să înţelegi semnificaţia acestei vieţi de apoi, trebuie să-ţi aminteşti că fiecare dintre noi are mai multe faţete. Şi, din moment ce ai trăit întotdeauna în propriul cap, ţi-a fost mai la îndemână să vezi adevărul despre ceilalţi decât despre tine. Astfel ai călătorit prin viaţă cu ajutorul celorlalţi, oglindindu-te în ei. Oamenii te lăudau pentru calităţile tale şi te criticau pentru obiceiurile tale proaste, iar aceste perspective – de cele mai multe ori surprinzătoare pentru tine – te-au ajutat să te ghidezi în viaţă. Atât de puţine ştiai despre tine, încât rămâneai tot timpul surprins de cum arătai în fotografii sau de cum suna vocea ta în înregistrările din mesageria vocală.

În felul acesta, o mare parte din existenţa ta s-a desfăşurat în ochii, urechile şi la degetul mic al celorlalţi. Şi acum, după ce ai părăsit Pământul, eşti stocat în mai multe capete răspândite în lungul şi latul globului.

Aici, în Purgatoriu, sunt adunaţi toţi oamenii cu care ai intrat vreodată în contact. Bucăţelele risipite din tine sunt colectate, adunate şi unificate.

Oglinzile sunt ridicate în faţa ta. Fără beneficiul filtrării, te vezi clar pentru prima dată. Şi asta te omoară în cele din urmă.

Eternitate

Dacă te trezeşti şi constaţi că te afli în suburbia asta, vei şti clar că ai fost păcătos. Nu că locurile de cazare nu ar fi bune; au până şi televizoare cu multe canale din care poţi să alegi după plac. Ai în toate părţile vecini cu care interacţionezi ocazional. Ai rafturi pline de cărţi care spun poveşti bune, dar neverosimile. Aici copiii merg la şcoală, iar adulţii la lucru. Slujbele sunt uşoare, iar alimentele sunt ieftine.

Afli că locul ăsta se numeşte Rai. Aici locuim aproape de Dumnezeu. Singura parte misterioasă este că toţi oamenii buni pe care îi cunoşteai – samaritenii, sfinţii, mărinimoşii, generoşii, altruiştii, filantropii – nu se află aici. Te interesezi dacă au fost trimişi într-un loc mai bun, într-un super-Rai, dar descoperi că oamenii ăia buni putrezesc în sicrie, hrană pentru viermi. Doar păcătoşii se bucură de viaţa de după moarte.

Au fost multe teorii despre motivul pentru care Dumnezeu a ales această ordine a lucrurilor. Fiecare are câte o ipoteză, şi este un subiect comun de conversaţie la petrecerile cu grătar. De ce ni se acordă nouă dreptul la viaţa de apoi? Este clar că lui Dumnezeu nu prea îi plac locuitorii de aici; ne vizitează foarte rar. Dar vrea să se asigure că suntem încă vii.

Femeia de la cafenea insistă că El îi păstrează pe cei răi din acelaşi motiv pentru care romanii îi cruţau pe gladiatori: pentru că la un moment dat ne vom lupta până la moarte spre amuzamentul Lui. Vecinul tău de peste drum are o teorie conform căreia suntem adunaţi aici ca să purtăm un război cu un alt Dumnezeu dintr-un univers vecin, şi doar păcătoşii sunt folosiţi drept carne de tun.

Însă amândoi se înşală. Dumnezeu duce o viaţă foarte asemănătoare cu a noastră – am fost zămisliţi nu doar după înfăţişarea Sa, dar şi după situaţia lui socială. Dumnezeu îşi petrece majoritatea timpului în căutarea fericirii. Citeşte cărţi, se chinuie să fie mai bun, caută tot felul de activităţi ca să-şi alunge plictisul, încearcă să păstreze legătura cu prietenii mai îndepărtaţi, se întreabă dacă nu cumva ar trebui să mai facă şi altceva cu timpul Său. Însă, de-a lungul mileniilor, Dumnezeu s-a acrit. Nimic nu îl mai satisface. Timpul îl sufocă. Invidiază omul pentru viaţa lui scurtă ca o străfulgerare,

iar pe cei pe care nu îi place i-a condamnat la eternitate, să sufere împreună cu El.

Denaturare

Când ajungi în viaţa de apoi, Tehnicienii te informează de marea ocazie care te aşteaptă: poţi să faci o singură schimbare la alegere şi apoi îţi trăieşti viaţa din nou. Broşura lor sugerează că poţi alege să fii cu câţiva centimetri mai înalt, sau ca toată lumea de pe Pământ să aibă un simţ al umorului mai dezvoltat, sau ca păsările să vorbească. Apoi ai ocazia să aplici această schimbare pe Pământ şi să vezi ce se întâmplă. Te informează plini de mândrie că e parte dintr-un program educaţional experienţial unic.

Pentru că abia te-ai întors de la înmormântarea ta, ai putea fi tentat să propui o alegere isteaţă: vrei să fii cel care înlătură complet moartea de pe planeta noastră.

Doar că ai nevoie de o avertizare: dacă propui aşa ceva, e posibil ca un fel de Tehnician să te tragă deoparte şi să te informeze că ai mai încercat asta şi în alte versiuni anterioare ale vieţii tale şi că asta a dus inevitabil la frustrare.

— Îmi spui asta ca să nu rămâi dumneata fără slujbă? întrebi tu.

— Nu, răspunde Tehnicianul.

— Nu se poate pentru că moartea e incurabilă? întrebi tu.

— Nu, răspunde Tehnicianul.

— În cazul ăsta, aş dori să mi se îndeplinească dorinţa.

— Cum vrei, răspunde Tehnicianul.

Şi aşa, în noua viaţă ajungi să fii un renumit vizionar în domeniul medicinei. Susţii că moartea naturală nici nu există şi strângi milioane ca să-ţi fundamentezi cercetările. Programezi computere ca să calculezi toate mutaţiile posibile ale virusurilor înainte ca acestea să se producă şi găseşti tratamente profilactice pentru ele. Evaluezi exact efectele tuturor medicamentelor asupra ciclurilor normale ale corpului uman. Programul tău agresiv anti-moarte are succes: după ultima suflare a unei bătrâne care suferea de o boală incurabilă, poţi anunţa în sfârşit că moartea ei reprezintă ultima moarte naturală. Urmează petreceri grandioase. Oamenii trăiesc veşnic, vindecându-se ca atunci când erau tineri, finalmente eliberaţi de norul negru al mortalităţii. Eşti admirat la culme.

Dar, în cele din urmă, după cum te-a avertizat şi Tehnicianul, succesul tău începe să-şi piardă din strălucire. Oamenii au descoperit că sfârşitul morţii a adus cu el şi moartea motivaţiei. Se pare că prea multă viaţă este opiumul maselor. S-a înregistrat un declin considerabil în randament. Oamenii trag mai des câte un pui de somn. Nimeni nu se mai grăbeşte.

Într-o încercare de a-şi salva vieţile dinamice de odinioară, oamenii încep să-şi stabilească ziua sinuciderii. Este un ecou bine-venit al vremurilor de altădată, când durata vieţii era finită, dar superioară tocmai pentru că-ţi puteai lua rămas-bun şi încheia testamentul. Asta funcţionează o vreme, reaprinzând motivaţia de a trăi mai intens. Dar în cele din urmă oamenii încep să trateze noul sistem cu mai puţină seriozitate, iar dacă li se întâmplă să apară un eveniment major în viaţa lor, cum ar fi o nouă relaţie, pur şi simplu îşi amână data sinuciderii. Apar noii activişti ai tergiversării. Atunci când îşi stabilesc o nouă dată, ceilalţi îi ridiculizează numind asta o ameninţare cu moartea. Astfel se creează o mare presiune socială pentru a te ţine de cuvânt în privinţa sinuciderii. Într-un final, după multe abuzuri asupra sistemului, se interzice prin lege schimbarea datei prestabilite pentru sinucidere.

Însă, în cele din urmă, rezultă că nu doar finalitatea morţii, ci şi momentul surpriză al morţii este esenţial pentru motivaţie. Aşa că oamenii încep să stabilească date estimative pentru moartea lor. În acest nou context, prietenii organizează petreceri-surpriză pentru ei – ca petrecerile aniversare –, cu excepţia faptului că sar din ascunzătoarea de după canapea şi-i omoară. Din moment ce nu ştii niciodată când îţi stabilesc prietenii ziua petrecerii, acest lucru ajută să reînvie mentalitatea *carpe diem* de pe vremuri. Din păcate, oamenii încep să abuzeze de sistemul de petreceri-surpriză folosindu-l la exterminarea duşmanilor sub protecţia necrolegislaţiei.

În final, grupuri mari de rebeli intră cu forţa în spital, scot computerele din priză, şi se dă încă o dată o petrecere grandioasă care să marcheze sfârşitul ultimei vieţi denaturate, iar tu ajungi iar în camera de aşteptare a Tehnicianului.

Distanţă

În viaţa de dincolo te trezeşti pe un tărâm minunat unde curge lapte şi miere: nu există sărăcie, foamete sau război, doar dealuri vălurite şi îngeri liliputani şi muzică inspirată. Afli că ţi se permite să îi pui o întrebare Creatorului tău.

Eşti condus ceremonios printre arcadele strălucitoare ale palatului către sala cea mare, unde Creatorul şade pe un tron de lumini care te orbesc. Nu poţi să-ţi îndrepţi privirea spre El.

Cu toate astea, stai curajos în faţa Lui şi Îl întrebi:

— De ce locuieşti într-un loc ca ăsta, atât de departe de Pământ, în loc să trăieşti jos în tranşee cu noi?

Întrebarea ta Îl amuţeşte. Este evident că nu L-a mai întrebat nimeni aşa ceva de mult timp. E greu de spus în lumina asta puternică, dar parcă ochii Lui calzi sunt înlăcrimaţi.

Priveşte nostalgic la cer.

— Chiar *am trăit* la un moment dat pe Pământ, răspunde El. Nu mi-a plăcut niciodată exuberanţa, şi totuşi am avut mai multe case în diferite ţări. Toţi vecinii ştiau când soseam şi mă salutau. Eram foarte popular. De acolo – de jos, din tranşee, cum spui tu – puteam să conduc totul mai bine şi mă bucuram nemijlocit de fiecare pogon creat de mine, puteam să merg pe el, să-l miros, să simt ţărâna între degete, să-i respir aerul. Dar într-o zi am ajuns la o casă de-ale mele şi am constatat că toate ferestrele fuseseră sparte.

Se încruntă la amintirea acestui episod.

— Apoi acelaşi lucru s-a întâmplat la o altă casă de-ale mele. Nu ştiu cine a făcut asta, sau din ce motive, însă mi-am dat seama că respectul pe care îl aveam odată se ducea pe apa sâmbetei. Oamenii începuseră să mă blocheze în trafic. Într-o dimineaţă m-am trezit cu oameni care pichetau în faţa casei mele.

Tace, cu ochii umezi, contemplativ.

Tu îţi dregi vocea.

— Şi atunci te-ai hotărât să vii aici?

— Am venit aici din acelaşi motiv din care doctorii poartă halate albe, răspunde El. Ei nu o fac pentru binele propriu, ci pentru al vostru.

Hăţurile

Mai întâi observi multe gafe: cei buni ajung în Iad, iar cei răi în Rai. Când te apropii de femeia de la biroul de informaţii să pui întrebări, afli că e recalcitrantă şi insolentă. Îţi spune să mergi la coada numărul şapte să completezi formularul pentru reclamaţii, pe care îl depui la biroul numărul treizeci şi doi. În timp ce aştepţi la coadă şi intri în vorbă cu doamna din spatele tău, descoperi că viaţa de apoi fusese cesionată cu mult timp în urmă unor comitete.

Se pare că puterea a fost smulsă din mâinile lui Dumnezeu chiar de la început, imediat ce începuse să piardă controlul asupra volumului de muncă. Oamenii făceau ce îi tăia capul; adulterul era în floare, crimele se înmulţeau la cote nemaiîntâlnite. Dumnezeu a înţeles repede că nu avea nici o idee despre calificarea necesară pentru a conduce o organizaţie de o asemenea magnitudine. Din cauza vitezei excesive cu care procrea, populaţia se dubla într-un ritm ameţitor, iar efortul de a gestiona numărul din ce în ce mai mare de oameni era titanic. Trebuia întocmită o fişă personală pentru fiecare individ de pe planetă, cu o actualizare constantă atât a noilor păcate, cât şi a faptelor bune. Dumnezeu încercase să se ocupe de toate astea singur, scriind cu creionul aşa de repede, că scotea fum. Ce complica şi mai mult volumul de lucru era faptul că Dumnezeu, în mărinimia Sa, asigurase o viaţă de apoi plăcută şi pentru fiecare animal. Devenise extenuat, dar a declarat hotărât că nu are de gând să-şi încalce promisiunile în privinţa vieţii de apoi. Nu avea să abandoneze nici un copil, nici un animal şi nici o insectă. Nu voia să renunţe la nimeni. Făcuse nişte promisiuni şi intenţiona să şi le respecte.

Îngerii care îl sprijiniseră pe Dumnezeu la început priveau îngrijoraţi cum întreaga operaţiune părea să-I scape de sub control. Au început să semene sămânţa discordiei, introducând ideea că Dumnezeu nu ar fi ajuns niciodată acolo fără ajutorul lor. În timp ce sistemul devenea din ce în ce mai dezorganizat, ei urzeau planuri să preia puterea. Cum oamenii inventau noi tehnologii, îngerii au profitat de acestea ca să-şi automatizeze procesul. Prin anii ’70 se luptau cu nenumăratele teancuri de cartele perforate; prin anii ’90 reduseseră operaţiunea la un depozit de calculatoare; iar la începutul

mileniului construiseră o reţea intranet sofisticată prin care puteau urmări în timp real starea sufletească a tuturor oamenilor. Pe măsură ce trecea vremea, se ducea vorba că Dumnezeu ar fi de modă veche, iar hăţurile puterii începuseră să devină din ce în ce mai alunecoase în mâinile Sale stângace.

Foarte puţini oameni Îl mai vizitau. El se simte singur şi neînţeles. Are adesea invitaţi ca Martin Luther King Jr. şi Mahatma Gandhi, şi stau împreună pe verandă, bând ceai şi plângându-se de mişcările care devin mai puternice decât fondatorii lor.

Microbul

Viaţa de apoi nu există. Corpurile noastre se descompun după ce murim, şi apoi invazia de microbi care trăiesc înăuntrul nostru migrează în locuri mai prielnice. Asta te poate face să crezi că Dumnezeu nu există – însă te înşeli. El pur şi simplu nu ştie de existenţa noastră. Nu este conştient de prezenţa noastră pentru că suntem la o scară spaţială diferită. Dumnezeu este de mărimea unei bacterii. Nu este o entitate care veghează asupra noastră din afară, ci de la suprafaţa şi din interiorul celulelor noastre.

Dumnezeu a creat viaţa după imaginea Sa; congregaţiile Sale sunt compuse din microbi. Stările cronice de război pentru stăpânirea teritoriilor-gazdă, politicile simbiotice şi infecţioase, puterea dominantă a forţei: acesta este ringul lui Dumnezeu, unde binele se înfruntă cu răul pe câmpul de luptă al proteinelor de la suprafaţa celulelor, al imunităţii şi al rezistenţei.

Prezenţa noastră în acest tablou este un fel de anomalie. Din moment ce noi – adică mediul în care ei trăiesc – nu ameninţăm în nici un fel viaţa microbilor, trecem neobservaţi. Nu suntem inamici în lupta pentru selecţie naturală şi nici nu intrăm în radarul microdivin. Dumnezeu şi elementele Sale microbiene nu sunt conştienţi de bogata viaţă socială pe care am dezvoltat-o noi, de oraşele noastre, circurile noastre şi războaiele noastre – sunt la fel de orbi faţă de nivelul nostru de interacţiune cât suntem şi noi faţă de al lor. Chiar şi atunci când îngenunchem să ne rugăm, doar microbii concurează la pedeapsa sau răsplata eternă. Moartea noastră nu este demnă de atenţia şi observaţia microbilor, care pur şi simplu se redistribuie în funcţie de sursele de hrană diferite. Deci, cu toate că ne-am considerat a fi apexul evoluţiei, suntem doar substratul nutritiv.

Dar nu dispera. Deţinem o mare putere de a schimba cursul lumii lor. Imaginează-ţi că alegi să mănânci la un restaurant anume, unde fără să vrei laşi un microb de pe deget pe solniţa de sare, de unde trece mai departe pe următoarea persoană care se aşază la masă, care din întâmplare se urcă într-un avion internaţional şi transportă microbul în Tunisia. Pentru microbi, care şi-au pierdut un membru al familiei, acestea reprezintă moduri mistificatoare şi adesea crude în care funcţionează universul. Ei se îndreaptă spre Dumnezeu ca să găsească răspunsuri. Dumnezeu atribuie aceste

evenimente unor fluctuaţii statistice asupra cărora nu deţine nici un control şi nici o înţelegere.

Dispariţia

Raiul arăta aproximativ aşa cum se zvoneşte: grădini vaste cu floră şi faună, îngeri cu harpe şi o climă ca în San Diego. Ce era surprinzător când ajungeai acolo era faptul că totul fusese lăsat de izbelişte. Grădinile nu mai fuseseră plivite de multişor. Îngerii costelivi şedeau pe nişte pături, fiecare cu un pahar mic de hârtie pentru mărunţiş în faţa harpelor zimţate. Zdrăngăneau un cântecel în timp ce tu treceai mai departe. Ziua era caldă, însă cerul era cenuşiu din cauza smogului.

Dumnezeu a dispărut. Se zvoneşte că şi-a luat de mult tălpăşiţa, cu precizarea că va reveni imediat.

Unii susţin că Dumnezeu nu are de gând să se mai întoarcă vreodată. Alţii spun că Dumnezeu a luat-o razna; alţii cred că El ne iubeşte, dar a fost chemat să conceapă noi universuri. Unii spun că e furios, alţii că a făcut Alzheimer. Unii susţin că îşi face *siesta*, pe când alţii că e la o *fiesta*. Unii spun că lui Dumnezeu nu-i pasă; alţii spun că i-a păsat, dar a murit. Alţii sugerează că nu are nici un sens să ne întrebăm unde a plecat, din moment ce e posibil să nici nu fi existat vreodată. Poate că extratereştrii, în nici un caz vreun dumnezeu, au construit locul acesta. Unii se întreabă dacă datorăm vieţile noastre de dincolo de moarte unor principii ştiinţifice neutre neluate în calcul până acum. Alţii prezic că Dumnezeu trebuie să se întoarcă din clipă în clipă; ei semnalează că zilele Sale corespund cu cele ale mileniului nostru şi că poate doar a ieşit la o mică plimbare de după-amiază.

Indiferent ce s-ar ascunde în spatele absenţei Sale, cert e că grădinii nu i-a trebuit mult să se transforme într-o junglă hobbesiană. Oamenii s-au împărţit în tabere ostile în funcţie de teoriile fiecăruia despre dispariţia lui Dumnezeu, iar dezbaterile s-au aprins ca scânteile scăpărate de tăciunii încinşi. La un moment dat, cineva a găsit într-un colţ îndepărtat al grădinii o veche amprentă a tălpii Sale şi a încercat să o dateze cu carbon, dar în final nu s-a ajuns la un acord comun asupra rezultatelor.

Apoi s-a întâmplat ceva incredibil. Cineva a început să se certe, altcineva a început să împuşte, altcineva a început să bombardeze, şi astfel a izbucnit războiul pe câmpiile sfinţite ale Raiului. Nou-veniţii sunt târâţi direct în taberele militare, fiind antrenaţi în mânuirea armelor. După cum poate să o

confirme oricine de aici, viaţa de dincolo nu mai este ce-a fost odată. Ne-am înălţat la cer şi am luat linia frontului cu noi.

Noile războaie religioase nu se învârt în jurul definiţiei lui Dumnezeu, ci mai degrabă în jurul locului Său de baştină. Noii Cruciaţi iniţiază atacuri asupra infidelilor care cred în reîntoarcerea lui Dumnezeu; Noii Jihadişti îi bombardează pe cei care nu cred că Dumnezeu este ocupat şi cu alte universuri; Noul Război de Treizeci de Ani este purtat între cei care cred că Dumnezeu este suferind fizic şi cei care cred că ideea de failibilitate e un sacrilegiu. Noul Război de O Sută de Ani este disputat între cei care au ajuns la concluzia că El nici nu a existat vreodată şi cei care cred că a fugit cu iubita Lui.

Aceasta este istoria. De aceea te afli acum sub acest copac desfrunzit, cu răpăitul mitralierelor în urechi, cu nasul înfundat de Agentul Orange, sub cerul nopţii aprins de rundele de bazooka şi cu degetele încleştate în pământul înnegrit de sânge, în timp ce frunzele cad în jurul tău, luptându-te loial pentru versiunea ta despre inexistenţa lui Dumnezeu.

Ignis fatuus[4]

4. În original, *Will-o'-the-Wisp*, termen din folclorul britanic care se referă la apariţia unor lumini misterioase în păduri sau mlaştini, datorate combustiei interne sau reflexiei lunii, lumini despre care se spune că i-ar îndruma pe călători de pe potecă spre mlaştini (n.tr.).

În viaţa de dincolo eşti invitat să iei loc într-o sală imensă, foarte confortabilă, cu mobilier tapiţat cu piele şi sumedenie de monitoare TV. Pe milioanele de ecrane unde licăreşte o lumină verde-albăstruie se vede lumea în plină desfăşurare. Poţi controla sunetul din căşti. Cu o telecomandă poţi schimba unghiurile camerelor celeste ca să surprinzi exact acţiunea care te interesează.

Şi astfel, cu toate că nu mai ai nimic de-a face cu viaţa de pe pământ, îi poţi monitoriza evoluţia. Dacă crezi că ar putea deveni plictisitor, te înşeli. E ispititor. E fermecător. Curând înveţi să priveşti cu atenţie. Devii direct implicat în desfăşurarea vieţii descendenţilor tăi. Odată aşezat, monitoarele îţi captează toată atenţia.

Teoretic, ai putea să alegi să vezi orice: activităţile intime petrecute în apartamentul unei persoane singure, etapele în care sabotorii îşi urzesc planurile sau chiar evoluţia detaliată a unei bătălii.

În schimb, toţi căutăm unul şi acelaşi lucru: dovada influenţei noastre reziduale în lume, firimiturile pe care le lăsăm în urmă. Urmăreşti succesele unei organizaţii pe care ai înfiinţat-o sau ai condus-o. Priveşti cum nişte oameni recunoscători citesc cărţile pe care le-ai donat comunităţii de enoriaşi de la biserica pe care o frecventai. Priveşti o fetiţă zburdalnică cu pantofi roz căţărându-se în arţarul plantat de tine. Acestea sunt amprentele lăsate de tine în lume; oi fi tu plecat, dar urmele tale rămân. Iar acum poţi urmări totul.

Poţi foarte bine să te faci comod: poveştile se desfăşoară pe lungi perioade de timp. Poţi alege să priveşti monitorul în care nepotul tău, un tânăr dramaturg, pierdut în gânduri pe o bancă într-un parc, mâzgăleşte câteva notiţe pentru o scenă. Vei putea să-l monitorizezi ani de-a rândul, urmărindu-i succesul. Între timp, chelneriţele trec prin faţa ta servind sendvişuri şi cafea, iar tu trebuie să pleci doar pentru somnul de noapte.

Când revii în dimineaţa următoare, arăţi cardul de membru la poarta de securitate şi îţi alegi un scaun confortabil pentru ziua respectivă.

Dar aici e buba: cardurile de membru au termene diferite de expirare, iar odată expirate nu mai oferă acces în sala video. Cei care sunt excluşi se tot învârt în jurul clădirii, plângând şi văitându-se în gura mare. *Noi cu ce am greşit?* se întreabă ei. *De ce noi suntem închişi afară în timp ce alţii stau înăuntru şi privesc?*

Şi ei vor să urmărească precum ceilalţi impactul pe care îl va avea contribuţia lor la mersul lumii, vor să-şi vadă nepoţii crescând, vor să fie martorii viitorului promiţător al urmaşilor care le vor duce numele mai departe. De aceea îşi plâng de milă şi se compătimesc unii pe alţii.

Însă ei nu ştiu întreaga poveste. Închişi afară, ei nu văd cum organizaţiile lor încep să-şi piardă din membri. Nu au ocazia să vadă cum cei dragi sunt devoraţi de cancer. Ei nu văd cum se ratează tânărul dramaturg şi nici nu-l privesc cum moare singur încercând să ajungă la spital, trăgându-şi ultima suflare horcăind pe marginea şoselei. Ei nu văd cum se schimbă moravurile sociale, cum stră-strănepoţii lor îşi schimbă religiile şi cum li se şterge încet-încet linia genetică. Nu sunt nevoiţi să se uite cum Moise şi Isus şi Mohamed o iau pe calea lui Osiris şi Zeus şi Thor.

Între timp, se iau cu mâinile de păr şi protestează. Ei nu înţeleg că această ignoranţă faţă de viitor este o binecuvântare, în timp ce păcătoşii sunt blestemaţi să îl tot întrezărească clipă de clipă în lumina verde-albăstruie a televizoarelor.

Stimulent

Chiar şi cu ajutorul abilităţilor noastre deductive moderne, este imposibil să ne imaginăm propria moarte. Şi asta nu pentru că ne lipseşte perspicacitatea, ci pentru că însuşi conceptul de moarte este plăsmuit. Nu există aşa ceva. La un moment dat îţi vei da seama de acest lucru, atunci când te vei afla într-o situaţie aparent mortală – cum ar fi, de exemplu, un accident grav de maşină. Vei fi surprins să afli că nu doare deloc. Martorii vor râde şi te vor ajuta, vor îndepărta cioburile şi îţi vor explica cum stau lucrurile.

Situaţia stă în felul următor: oamenii din jurul tău sunt Actori. Interacţiunile tale cu alţi oameni au fost aproape în totalitate scrise din punctul lor de vedere. „Viaţa ta de apoi", dacă vrei să o numeşti astfel, este intrarea ta în joc.

Ne dăm seama că dezvăluirea aceasta nu este uşoară pentru tine. *Doamne Dumnezeule*, vei gândi în timp ce te ridici din maşina avariată, *dar care era treaba cu iubita mea? Pe ce se baza relaţia noastră? Toate şoaptele nocturne au fost pure fabricaţii? Dialoguri învăţate pe de rost? Şi toţi prietenii mei: Actori? Părinţii mei: nişte prefăcuţi?*

Dar nu dispera. Nu e atât de grav pe cât crezi. Dacă crezi că tu erai singurul neiniţiat, iar ceilalţi erau Actori, nu prea ai dreptate. Cam jumătate dintre oameni sunt Actori, iar restul, ca şi tine cu câteva momente în urmă, sunt Beneficiari. Prin urmare, e la fel de probabil ca jumătatea ta să fi fost în aceeaşi barcă naivă ca şi tine – şi acum este responsabilitatea ta să devii actor pentru ea, ca să nu detecteze nici o schimbare în relaţie. Vei deveni ca un soţ adulter care se străduieşte să se comporte normal. De asemenea, e posibil să fii nevoit să fii Actor şi pentru alţi Beneficiari: şeful tău, taximetristul tău şi chelneriţa ta.

Ca Actor, ai privilegiul să vezi dedesubtul lucrurilor. Când închei o conversaţie cu un Beneficiar şi ieşi din cameră, te trezeşti într-o sală de aşteptare din culise, unde nişte scânduri înclinate susţin spatele nefinisat al pereţilor. Aici sunt canapele, şi te poţi servi cu gustări de la automate. Stai puţin la taclale cu alţi Actori, în timp ce aştepţi să reintri în rol. Următoarea

apariţie va fi, să zicem, la 12:53 ziua, în ceea ce pare a fi o întâlnire întâmplătoare cu cineva la metrou.

Înainte de fiecare apariţie, ţi se dă un mic scenariu pe o fişă. În general instrucţiunile sunt foarte vagi. De exemplu, ţi se poate sugera să te prefaci surprins atunci când te întâlneşti din întâmplare cu Beneficiarul; e posibil să ţi se sugereze de asemenea să simulezi că abia ţi-ai cumpărat un câine sau, alternativ, să te porţi ca şi cum ai fi preocupat de slujbă. Alte dăţi instrucţiunile includ ceva foarte specific: trebuie să menţionezi la un moment dat în conversaţie titlul unei noi cărţi, sau numele unui prieten comun. Probabil că în decursul aceleiaşi săptămâni alţi Actori vor avea sarcini similare, astfel încât Beneficiarul să fie ghidat către o nouă idee sau întâlnire.

Aşa că memorezi micul scenariu, iar când intri din nou pe uşă te vei afla în locul unde se cere următoarea ta apariţie: toaleta restaurantului, sau magazinul de suvenire al muzeului unde prietenul tău te aşteaptă să vă întâlniţi, sau poate pe un trotuar aglomerat unde trebuie să fii văzut la braţ cu un alt Actor. Pentru Beneficiari, uşile sunt construite chiar înainte să-şi facă intrarea; pentru Actori, toate uşile din lume sunt portalul nostru către şi dinspre sala asta de aşteptare. Nu ştim cum construiesc Regizorii lumea, şi cu atât mai puţin cu ce scop. Ni se spune doar că obligaţiile noastre aici ca Actori vor lua sfârşit în cele din urmă şi că apoi ne vom duce către un loc mai bun.

Este posibil să te hotărăşti că nu mai eşti dispus să menţii această minciună faţă de Beneficiari. Poţi ţipa în interfonul Regizorilor că nu mai ai de gând să fii paiaţa lor înşelătoare. Aceasta este o reacţie tipică. Însă foarte curând te vei înmuia şi îţi vei juca rolul cu seriozitate. Nu ştim prea multe despre Regizori, doar că sunt suficient de isteţi încât să ne determine să facem ce nu vrem.

De ce ne jucăm rolurile cu atâta seriozitate? De ce nu intrăm în grevă şi nu dezvăluim adevărul? Un factor este sinceritatea în faţa iubitei: viaţa ei cu reacţii emoţionale neaşteptate, credinţa ei sinceră în şansă şi spontaneitate. Eşti sclavul acestei ardori minunate din ochii ei, al angajamentului ei cu o lume a posibilităţilor.

Dar, în realitate, motivul pentru care îţi joci rolul atât de convingător este bine ascuns. Dacă îţi joci rolul bine, poţi să-ţi abandonezi mai repede slujba de actorie. Cei cu cel mai bun comportament sunt recompensaţi cu ignoranţă: se reincarnează ca Beneficiar neiniţiat. Ai putea să dezvălui

adevărul pentru totdeauna, dar Regizorii sunt convinşi că nu o vei face; ei ştiu că te-ai înfunda până la gât în infidelităţi doar ca să păstrezi minciuna pentru o eventuală reîntoarcere a ta în lumea ei.

Comutatorul morţii

Viaţa de apoi nu există, şi totuşi o versiune a noastră continuă să trăiască.

La începutul erei computerelor, oamenii mureau ducând parolele cu ei în mormânt şi nimeni nu mai avea acces la fişierele lor. Când nevoia de a accesa aceste fişiere a ajuns la un punct critic, companiile şi-au încetat activitatea. Atunci au inventat programatorii comutatorul morţii.

Dotat cu acest comutator, computerul îţi cere săptămânal parola ca să se asigure că eşti încă viu. Dacă nu introduci parola o anumită perioadă de timp, computerul deduce că ai murit şi îţi trimite automat parola prin e-mail către persoana desemnată de tine. Oamenii au început să folosească acele comutatoare ca să le dezvăluie urmaşilor conturile bancare din Elveţia, să aibă ultimul cuvânt într-o discuţie şi să mărturisească secrete bine păstrate în timpul vieţii lor.

Foarte curând, comutatoarele au început să fie apreciate pentru oportunitatea de a-ţi lua la revedere electronic. În loc să mai trimită parole, oamenii au început să-şi programeze computerele să trimită e-mailuri prietenilor, prin care să-şi anunţe moartea. „Se pare că am murit, începe e-mailul tău. Am să profit de această ocazie să-ţi spun lucruri pe care nu am avut niciodată curajul să ţi le mărturisesc…“

După o vreme, oamenii şi-au dat seama că pot programa mesajele să fie trimise la orice dată din viitor: „La mulţi ani cu ocazia celei de-a 87-a aniversări. Au trecut douăzeci şi doi de ani de la moartea mea. Sper că ai o viaţă minunată.“

Cu timpul, oamenii au început să profite din ce în ce mai mult de comutatoare. În loc să-şi mai anunţe moartea, ei pretindeau că nu au murit. Folosind algoritmi de răspuns automat care analizează în mod ingenios mesajele primite, comutatorul morţii putea să genereze scuze ca să respingă o invitaţie, să trimită felicitări la un eveniment şi să pretindă că abia aşteaptă să aibă ocazia să se reîntâlnească cu cineva.

Azi, să construieşti un comutator al morţii ca să pretinzi că nu eşti mort a devenit o nouă artă. Comutatoarele sunt programate să trimită ocazional un fax, să facă un transfer între conturi bancare sau să cumpere online ultimul roman apărut. Cele mai sofisticate comutatoare amintesc de experienţele

comune, împărtăşesc amintiri despre o escapadă reuşită, ştiu glumele dintre prieteni, se laudă cu isprave din trecut şi evocă diferite momente din viaţă.

În felul acesta, comutatoarele morţii şi-au consolidat statutul de glume cosmice la adresa morţii. Oamenii au descoperit că nu pot opri Moartea, dar cel puţin pot să-i scuipe în băutură.

La început, revoluţia împotriva tăcerii de mormânt era foarte animată. Cu toate acestea, pentru restul dintre noi, cei care încă trăim, problema stă în dificultatea din ce în ce mai mare de a determina cine este mort şi cine nu. Computerele funcţionează continuu, ca să trimită comunicările sociale ale morţilor: felicitări, condoleanţe, invitaţii, flirturi, scuze, mici discuţii, glume pentru cunoscători – coduri între oameni care se cunosc foarte bine.

Acum este destul de clar în ce direcţie se îndreaptă această societate. Cei mai mulţi oameni au murit, iar noi suntem printre puţinii care au mai rămas. După ce vom muri şi noi, iar comutatoarele vor fi activate, nu va mai rămâne decât o reţea sofisticată de tranzacţii pe care nimeni nu le va mai citi: o societate de e-mailuri trimise înainte şi înapoi pe sub nişte sateliţi silenţioşi care orbitează în jurul unei planete amuţite.

Prin urmare, noi nu avem o viaţă de apoi *per se*, în schimb există o viaţă de apoi pentru ceea ce se întâmplă între noi. Când o civilizaţie extraterestră se va întâlni până la urmă cu Pământul, va putea să înţeleagă imediat felul de a fi al oamenilor, pentru că ceea ce rămâne în urmă este o reţea a tuturor relaţiilor: cine a iubit pe cine, cine s-a luptat pentru întâietate, cine a înşelat, cine a râs împreună în timpul unei excursii cu maşina sau al unei cine de vacanţă. Legăturile fiecărei persoane cu şeful, fraţii şi iubiţii sunt gravate în comunicate electronice. Comutatoarele morţii simulează societatea atât de bine, încât întreaga reţea socială este reconstruibilă. Amintirile planetei vor supravieţui în mulţimi de zero şi unu.

Această situaţie ne dă prilejul de a revizita la infinit glumele comune, de a remedia ocazii pierdute cu o vorbă bună şi de a evoca povestiri despre experienţe pământeşti încântătoare care nu mai pot fi trăite. Amintirile dăinuie acum singure; nimeni nu le mai uită sau nu se mai plictiseşte să le tot spună. Suntem destul de satisfăcuţi de acest aranjament, pentru că oricum tot ce s-ar fi putut întâmpla într-o viaţă de apoi ar fi fost probabil să ne amintim de zilele glorioase ale existenţei noastre.

Bis

Cu toate că viaţa de apoi e un concept destul de vechi, implementarea sa la scară largă s-a produs abia în secolul trecut. Viaţa de apoi exista dinainte, însă doar sporadic.

Ca să înţelegi mai bine, trebuie să fii conştient de faptul că Creatorii sunt buni la un singur lucru – creaţiune – şi nu se implică în observarea şi judecarea acţiunilor noastre, aşa cum am presupus noi până nu demult. Creatorii nu privesc nici unul dintre detaliile vieţii noastre în desfăşurare. Puţin le pasă. Doar după, încep ei să fie din nou interesaţi, atunci când au ocazia să facă ceea ce le place cel mai mult: să creeze. În această a doua etapă, se numesc Re-creatori, iar scopul lor este să găsească toate mărturiile disponibile despre viaţa ta şi să creeze o simulare a persoanei tale, reconstituind fiecare zi trăită de tine. Ei consideră o mare provocare încercarea de a te reconstitui din vrafurile de dovezi lăsate în urmă.

Mai întâi depistează data de naştere, actele de căsătorie şi de deces. Pentru majoritatea dintre noi, viaţa de apoi a început doar cu câteva sute de ani în urmă, odată cu apariţia evidenţelor scrise. Apoi iau în considerare rapoartele companiei telefonice: fiecare apel făcut de tine şi către cine. Fiecare achiziţie făcută pe cardul de credit este recuperată şi analizată pentru stabilirea orei, locului şi a tipului de produs. Re-creatorii analizează fiecare cadru din toate înregistrările video de pe planetă ca să găsească apariţii de-ale tale: când cumperi cafea de la magazinul de la colţ, stând în faţa unui ATM ca să scoţi bani, când înşfaci o diplomă, când te plimbi fără să ştii prin cadrul unor înregistrări video făcute de alţii, mâncând un crenvurşt în peluza a doua la un meci de baschet.

Ei sunt nişte artişti ai informaţiei, şi fiecare bucăţică de material informativ acumulat cu migală de ei adaugă un plus de pigment la portretul tău. Fiecare detaliu este marcat cu un indice de credibilitate în funcţie de sursă, iar compatibilitatea cu celelalte materiale informative este verificată atent. Sunt strânse milioane de date, atât de dens structurate şi interconectate, încât constituie o carapace care îţi păstrează forma chiar şi după ce ai dispărut dinăuntrul ei.

Din evidenţele şcolare, Re-creatorii aproximează îndeaproape ce cunoştinţe aveai într-o anumită perioadă din viaţa ta. Aceste informaţii sunt apoi corelate atent cu însemnări istorice detaliate. Astfel recreează ceea ce probabil vedeai în jurul tău în fiecare zi şi, examinând abonamentele tale la ziare, identifică evenimentele internaţionale care ar fi putut să te afecteze.

Din această junglă deasă de informaţii, ei pot deduce datele exacte ale diferitelor tale relaţii: când au început, când s-au terminat şi dacă s-au suprapus. Re-creatorii ajung să te înţeleagă din toate formularele pe care le-ai completat, fiecare cuvânt pe care l-ai căutat pe internet, corespondenţa primită de la alţii: de ce îţi mulţumeau oamenii, cine te pedepsea, ce sfaturi căutau iubiţii tăi, ce favoruri îţi cereau prietenii. Pe ce liste de adrese erai. Impozitul pe profit.

Cu multe generaţii în urmă, când te trezeai în viaţa de apoi, era foarte uşor să-ţi dai seama că erai o simulare, pentru că informaţiile despre tine erau atât de rare. Sentimentul de deşertăciune care te urmărea aproape zilnic îţi dădea ocazia să afli că erai o reproducere ieftină a fostei persoane. Însă, cu mulţimea de informaţii de azi, Re-creatorii te pot reconstrui atât de bine, încât viaţa ta de apoi este în esenţă o copie perfectă a originalului. Este atât de asemănătoare cu realitatea, încât în viaţa de apoi te întrebi foarte rar dacă ai mai trăit toate astea înainte, bântuit ocazional de déjà-vu, ca atunci când iei o carte în mână şi nu ştii dacă este pentru prima dată, sau ai mai făcut asta într-o epocă trecută.

Prisma

Dumnezeu a hotărât chiar de la începuturi ca fiecare om să ajungă în viaţa de apoi. Dar planurile nu au fost puse la punct până la capăt, şi imediat a început să se confrunte cu o oarecare confuzie în privinţa vârstei. Ce vârstă să aibă oamenii în viaţa de apoi? Bunica asta ar trebui să trăiască aici la vârsta la care a murit, sau ar trebui să i se permită să fie din nou tânără, ca să o recunoască primul ei iubit, dar nu şi nepoata ei? Până la urmă s-a hotărât că nu e corect ca oamenii să aibă vârsta la care au murit, când o mare parte din frumuseţea şi vioiciunea lor s-a perimat. Concesia de a permite tuturor să trăiască la vârsta tinereţii s-a dovedit a fi o soluţie neviabilă, pentru că viaţa de apoi a degenerat foarte rapid într-o vânătoare sexuală fără limite. Şi, pe lângă asta, la vârsta mijlocie vorbeau doar despre copii şi ipoteci, iar conversaţiile din viaţa de apoi deveniseră extrem de plicticoase.

Într-un final, în timp ce privea cum lumina se difractă printr-o prismă, lui Dumnezeu i-a venit o idee ingenioasă. Prin urmare, când soseşti aici, eşti divizat în eurile tale multiple de la toate vârstele posibile. *Tu*, cel care existai ca o singură entitate, ai acum toate vârstele simultan. Aceste versiuni ale tale nu mai îmbătrânesc, ci rămân veşnic la aceeaşi vârstă. Eurile transcend timpul.

E nevoie de ceva timp să te obişnuieşti. Aceste refracţii diferite ale tale se pot întâlni într-un magazin, la fel cum li se întâmplă oamenilor pe Pământ. Eul tău la şaptezeci şi şase de ani poate revizita locul unde curgea râul lui preferat şi se poate întâlni cu eul tău la unsprezece ani. Eul tău la douăzeci şi opt de ani se poate despărţi de un iubit într-un restaurant, ca imediat după aceea să observe eul tău la treizeci şi cinci de ani trecând pe acolo şi zăbovind cu privirea plină de regrete asupra scaunului gol.

De obicei, eurile tale diferite se bucură când se revăd, pentru că au acelaşi nume şi o istorie comună. Însă ele sunt mult mai critice la adresa celorlalte euri ale tale decât faţă de cele străine, şi astfel fiecare dintre eurile tale identifică imediat obiceiurile care îl irită la celelalte euri.

Aşa e viaţa de apoi: să nu fii surprins când vei descoperi că, după descompunerea ta pe vârste diferite, eurile tale au tendinţa să o ia care

încotro.

Observi că tu la vârsta de opt ani ai mai puţine în comun decât te aşteptai cu tine cel de treizeci şi doi de ani şi cu tine cel de şaizeci şi patru de ani. Tu la optsprezece ani găseşti mai multe lucruri în comun cu alte persoane de optsprezece ani, decât cu tine cel de şaptezeci şi trei de ani. Persoana ta la şaptezeci şi trei de ani nu se supără câtuşi de puţin, căutând conversaţii pline de sens cu cei din aceeaşi generaţie. În afară de nume, eurile nu au multe lucruri în comun.

Dar nu dispera: rezumatul comun al vieţii – părinţii, locul de naştere, oraşul în care ai crescut, anii de şcoală, primul sărut – are încă o atracţie magnetică, nostalgică, aşa că din când în când eurile diferite organizează o întâlnire, ca un fel de întrunire de familie, adunând toate eurile tale de vârste diferite în aceeaşi încăpere. La aceste reuniuni, cel de vârstă mijlocie îl va ciupi cu voioşie de obraji pe cel tânăr, iar adolescentul va asculta cu politeţe poveştile şi poveţele celui vârstnic.

Aceste reuniuni dezvăluie un grup de indivizi care caută în mod înduioşător o temă comună. Ei fac apel la numele tău ca la o structură unificatoare, dar curând realizează că numele care existase pe Pământ, al celui care a trecut episodic prin toate aceste identităţi, era doar un mănunchi de beţe de la copaci diferiţi. Astfel, ajung să înţeleagă, cu stupefacţie, complexitatea acelei identităţi combinate care a existat pe Pământ. Concluzia la care ajung, pătrunşi de un fior, este că persoana ta pământeană e pierdută pe vecie şi că nu mai există în viaţa de apoi. Ei admit că tu erai toate aceste vârste la un loc şi că totodată nu erai nici una.

Inefabil

Atunci când soldaţii o iau pe drumuri diferite la încheierea războiului, despărţirea de pluton declanşează aceeaşi emoţie ca moartea unei persoane – este ultima moarte provocată de război, de data asta fără sânge. Aceeaşi stare îi bântuie pe actori la lăsarea cortinei finale: după luni de lucrat împreună, ceva mai presus de ei moare. După ce un magazin îşi închide obloanele în ultima seară, sau un congres îşi încheie ultima sesiune, participanţii se îndepărtează încet, simţind că au făcut parte din ceva mai măreţ decât ei, ceva ce ei intuiesc că avea o viaţă proprie, însă nu o pot spune cu certitudine.

În felul acesta, moartea nu este valabilă doar pentru oameni, ci şi pentru orice a existat vreodată.

Şi se pare că orice are viaţă ajunge să se bucure şi de viaţa de apoi. Plutoanele şi piesele, şi magazinele, şi congresele nu se sfârşesc – pur şi simplu se mută într-o altă dimensiune. Acestea sunt lucruri care au fost create şi au existat o vreme şi, prin urmare, datorită legilor cosmice, continuă să existe pe un alt tărâm.

Cu toate că ne este greu să ne imaginăm cum interacţionează aceste făpturi, ele se bucură de o viaţă de apoi absolut delicioasă, împărtăşindu-şi reciproc aventurile. Râd amintindu-şi de vremurile bune şi adesea, la fel ca oamenii, se plâng de cât de scurtă e viaţa. Oamenii din care au fost alcătuite nu sunt incluşi în aceste poveşti. De fapt, şi ele te înţeleg la fel de puţin pe cât le înţelegi şi tu pe ele; în general nu au nici cea mai mică idee că exişti.

Ţi se poate părea un mister faptul că aceste organizaţii pot continua să trăiască fără oamenii care le-au alcătuit. Însă principiul de bază este simplu: viaţa de apoi e alcătuită din spirite. Până la urmă, nu îţi aduci rinichiul şi ficatul şi inima cu tine în viaţa de apoi – în schimb, devii independent de elementele din care ai fost alcătuit.

O consecinţă a acestei scheme cosmice te poate surprinde: când mori, eşti jelit de toţi atomii din care erai compus. Ei au stat împreună ani de zile, fie în straturi de piele, fie în comunităţi de splină. Ei nu mor odată cu moartea ta. În schimb, se despart, luând-o pe drumuri diferite, regretând pierderea unui moment special petrecut împreună, bântuiţi de sentimentul că au făcut

cândva parte din ceva mai măreţ decât ei, ceva ce avea o viaţă proprie, însă nu o pot spune cu certitudine.

Panteonul

Nu există doar un singur Dumnezeu, ci mai mulţi. Fiecare dintre ei conduce un teritoriu separat. În ciuda celor mai îndrăzneţe presupuneri ale civilizaţiilor apuse, dumnezeii nu au pus stăpânire pe următoarele categorii: război, iubire şi înţelepciune. În schimb, diviziunile sunt mult mai fine. Un dumnezeu deţine controlul asupra obiectelor din crom. Altul asupra steagurilor. Altul asupra bacteriilor. Dumnezeul telefoanelor, dumnezeul gumei de mestecat, dumnezeul lingurilor: acestea sunt elementele unei incomensurabile panoplii de funcţionari divini.

Teritoriul este întotdeauna disputat. Interacţiunea din cadrul acestei administraţii masive este cea care determină mersul aleatoriu al lucrurilor în lume: tot ce este mai interesant se întâmplă la hotarele dintre domeniile de influenţă.

Aşadar, cu toate că vei fi mulţumit să afli, într-un final, că există o intenţionalitate divină, vei fi dezamăgit să afli că nici măcar doi dumnezei nu pot cădea de acord asupra aceluiaşi lucru. Sunt atât de mulţi, încât le este dificil să se bucure de consecinţe, cu excepţia unor scurte sughiţuri statistice.

După cum au intuit şi grecii, există o concurenţă acerbă între zei. Rivalităţile pline de gelozie abundă pentru că mizele sunt atât de mici; Dumnezeii nu sunt mari şi puternici, iar ei sunt conştienţi de asta. Aşa că încearcă din răsputeri să iasă în evidenţă şi să fie auziţi, având în vedere limitele talentului lor pur întâmplător şi cărţile care le-au fost împărţite. Se trezesc azvârliţi într-un ocean de interacţiune cu străini, zbătându-se pentru progres într-o reţea dominată de competiţie oarbă. Mulţi dintre ei intuiesc c-ar putea să se întâmple ceva extraordinar dacă ar colabora la un nivel care să le dea noimă, dar sunt tot timpul blocaţi de natura personalizată a misiunii lor.

În ultimul timp, e foarte la modă să teoretizezi că incapacitatea lor de a se coordona este singurul motiv pentru care nu ne-au distrus până acum. Dar adevărul este că ei ţin la noi şi se străduiesc să ne protejeze. Când se simt depăşiţi de propriile lor zbuciumări, se aşază şi se uită la ambuteiaje. Văd cum fiecare şofer vrea să ajungă în bucăţica lui proprie de oraş, izolat de cei

din jur de straturi de sticlă şi oţel. Unii dintre ei sună doar un singur prieten din nenumăratele hoarde. Şi, uitându-se lung pe deasupra volanului, fiecare om simte cu o mare intensitate atât bucuria, cât şi necazul, ca şi cum el e singurul care ar putea să simtă aşa ceva cu adevărat.

Dintre toate creaturile pe care le-au zămislit, dumnezeii ne favorizează pe noi: noi suntem singurii care putem empatiza cu problemele lor.

Impuls

În aceeaşi măsură în care nu există viaţă de apoi pentru un cip electronic, la fel stă situaţia în cazul oamenilor: până la urmă, suntem unul şi acelaşi lucru. Oamenii sunt nişte mici unităţi de hardware interconectate care rulează un program de software masiv şi nevăzut, produs de trei Programatori cosmici. Programatorii sunt experţi în crearea unor substraturi de calcul flexibile făcute din noduri – în acest caz, oameni – care sunt mobile, au capacităţi de autovindecare şi lăţime mare de bandă. La fiecare contact dintre oameni, reţeaua scârţâie de numărul nemăsurat de calcule, reconfigurându-şi circuitul colosal din zbor, făcând calcule pentru oameni la o altă scară spaţială.

Surpriza este că toate aceste operaţiuni se produc dincolo de suprafaţa conştiinţei noastre. Aşa că fii extrem de atent data viitoare când pleoapa vecinului tău zvâcneşte cu o singură mişcare abia perceptibilă. În mod normal nici unul dintre voi nu ar remarca-o – însă subconştientul tău o observă. Zvâcnirea detectată stimulează o cascadă de schimbări în părţile ascunse ale creierului tău: genele se desfac, proteinele înfloresc, sinapsele se rearanjează. Toate astea se întâmplă fără să-ţi dai seama – tu eşti pur şi simplu purtătorul creierului fără nici o idee despre ce se întâmplă înăuntrul lui. Acest val de activitate neuronală provoacă imediat o revărsare de feromoni care sunt nedetectabili la nivel conştient, dar care au o influenţă considerabilă asupra sistemului nervos al tinerei aşezate lângă tine: câteva momente mai târziu, ea face, fără să-şi dea seama, un zgomot uşor cu piciorul stâng, o singură dată. Sunetul este preluat de creierul turistului din faţa ei, şi de aici calculele evoluează mai departe.

În felul acesta, pe întreaga suprafaţă a vastei reţele a umanităţii, sunt transmise semnale la un ritm ameţitor, fără ca noi să ştim că suntem mesagerii. Ridicarea inconştientă a unui deget ca să te scarpini sub borul pălăriei, apariţia neaşteptată a pielii de găină, sincronizarea exactă a unei clipiri – toate acestea poartă informaţii şi facilitează procesarea la următoarea etapă. Rasa umană este o reţea gargantuescă de semnale transmise de la un nod la altul, un calcul cu semnificaţie celestă operat pe grila vastă a substratului uman.

Dar se pare că o mică eroare neprevăzută s-a furişat în program, un algoritm anormal pe care Programatorii nu l-au luat în calcul şi pe care încă nu l-au detectat: conştiinţa noastră. Tot ce adorăm, detestăm, nu suportăm, ne face plăcere, vrem, urmărim, râvnim, ne străduim, ne dorim – toate acestea acţionează în afara programului planetar, ascunse în desişul codurilor. Iubirea nu a fost definită la proiectarea creierului tău; este doar un algoritm duios care se încarcă gratuit în ciclurile de procesare periferice.

Programatorii sunt la fel de ignoranţi faţă de vieţile noastre conştiente, cum suntem noi faţă de calculele lor. Teoretic, ei ar trebui să constate o uşoară epuizare a resurselor de calcul, cu toate că aceste calcule ar fi prea elaborate şi încâlcite pentru investigarea problemei. Dar ei nu s-au deranjat, pentru că sunt încântaţi cum merg lucrurile. Însă ceva s-a întâmplat aici, ceva ce ei nu pot înţelege: puterea de calcul a reţelei a crescut la un ritm ameţitor.

Acesta e un mister pentru ei, mai ales că au proiectat nodurile de rezervă cu creştere zero. Ştiind că oamenii ajung să se uzeze în cele din urmă, Programatorii i-au echipat cu un mecanism de autoreproducere de tipul lacăt şi cheiţă. Însă nu au prevăzut algoritmul anormal, sau că acest mecanism va crea în mod accidental un sentiment acut de singurătate în noduri, o nevoie de companie şi o nesfârşită saga de drame şi aspiraţii de împlinire. Sistemul copulator rezultant a amplificat enorm mărimea reţelei, crescând-o rapid de la mii la miliarde de noduri. Din motive dincolo de înţelegerea Programatorilor, nodurile fac eforturi titanice să rămână vii şi să încuie lacătul cu cheiţa. Dintre toate planetele create de Programatori, a noastră este copilul de aur supercalculat, lumea care furnizează în mod inexplicabil suficient de multă energie cât să lumineze întreaga galaxie.

Cuantă

Aici, în viaţa de apoi, totul există simultan în toate stările posibile, chiar dacă stările se exclud reciproc. Pentru cine vine de pe Pământ, unde când faci o alegere celelalte opţiuni dispar, poate fi şocant. Când devii iubitul unei persoane, nu mai poţi deveni şi iubitul altora; când alegi o uşă, celelalte se evaporă.

În viaţa de apoi te poţi bucura de toate posibilităţile deodată, trăind vieţi multiple în paralel. E posibil să mănânci şi, concomitent, să nu mănânci. Să joci popice şi în acelaşi timp să nu joci popice. Să călăreşti şi totodată să nu ai nici un cal în preajmă.

Un înger albastru şi catifelat coboară uşor să vadă cum te descurci în această viaţă de apoi.

— E prea mult pentru un simplu creier uman, îi mărturiseşti îngerului.

Îngerul se scarpină în bărbie.

— Poate că te vei acomoda mai uşor dacă faci ceva mai simplu, de pildă să-ţi iei o slujbă ziua, se oferi el.

Eşti aruncat imediat într-un univers al muncii plin de contradicţii simultane. Practici în acelaşi timp mai multe meserii odată, toate meseriile cu care ai cochetat pe când erai tânăr. Faci simultan numărătoarea inversă la lansarea unei nave spaţiale şi reprezinţi un client criminal în faţa tribunalului. În aceeaşi clipă, îţi cureţi mâinile pentru o operaţie de vezică biliară şi conduci un tir pe autostrada interstatală din New Mexico. Constrângerile de timp şi spaţiu au dispărut.

— E prea multă muncă, îi spui îngerului.

— Poate că ai nevoie de o încălzire într-un context şi mai simplu, sugerează el. Ce zici dacă ai sta închis într-o cameră, doar tu şi iubita ta?

După aceea ajungi aici. Eşti implicat în conversaţia cu ea şi simultan te gândeşti la altceva; ea ţi se oferă şi în acelaşi timp nu ţi se oferă; o găseşti inacceptabilă şi o iubeşti foarte tare; ea te adoră şi se întreabă ce i-ar fi putut oferi altcineva.

— Îţi mulţumesc, îi spui tu îngerului. Cu asta sunt obişnuit.

Conservare

Ce am presupus noi despre Big Bang este aproape complet greşit. În locul unui Big Bang, geneza universului a constat în producerea accidentală, neinteresantă şi discretă a unui singur quarc.

Mii de milenii, nu s-a întâmplat nimic. Particula solitară plutea în linişte. În cele din urmă a hotărât să se mişte. Ca toate particulele elementare, şi-a dat seama că direcţia de călătorie în timp e arbitrară. Aşa că s-a proiectat înainte în timp şi, uitându-se înapoi, a realizat că lăsase o urmă de pensulă pe pânza spaţial-temporală.

A zburat înapoi în timp în cealaltă direcţie şi a observat că a mai lăsat o urmă.

Quarcul singuratic a început să se arunce înainte şi înapoi în timp şi, la fel ca mişcările fără sens ale pensulei unui artist, a început să se ivească o imagine.

Dacă ai cumva impresia că suntem conectaţi la un întreg mai mare, te înşeli: suntem conectaţi la o particulă mai mică. Fiecare atom din corpul tău este acelaşi quarc care se află în locuri diferite în acelaşi timp. Micul nostru quarc străbate spaţiul şi timpul ca o petardă fluorescentă frenetică şi cvadridimensională, pictând lumea întreagă: fiecare frunză din fiecare copac, fiecare coral din ocean, fiecare anvelopă de maşină, fiecare pasăre purtată de vânt, tot părul din toate capetele din lume. Tot ce ai văzut vreodată este o manifestare a aceluiaşi quarc, care goneşte încolo şi încoace pe superautostrada spaţial-temporală inventată de el.

A început să scrie povestea lumii cu diverse naraţiuni despre război, iubire şi exil. Pe măsură ce născocea poveşti şi permitea ca intriga să se dezvolte organic, quarcul a devenit un povestitor din ce în ce mai talentat. Povestirile sale căpătau dimensiuni subtile. Protagoniştii erau prinşi în complexităţi morale; antagoniştii erau fermecători. Quarcul căuta inspiraţie în propria-i istorie de singurătate într-un cosmos pustiu: adolescentul cu capul pe pernă, divorţatul care priveşte lung pe geamul cafenelei, pensionarul care se uită la reclame – aceştia au devenit profeţii textului scris de quarc.

Dar quarcul nu a zăbovit prea mult asupra singurătăţii. Şi-a dat seama curând că nu se mai sătura de poveştile de dragoste şi scenele de sex. Din reţeaua complexă de poveşti de dragoste s-au născut noi generaţii de copii, iar *storyboard*-ul de pe pânza spaţio-temporală a devenit foarte populat de personaje. Quarcul urmărea cursul logic al fiecărei poveşti cu dăruire şi integritate.

Apoi, într-o după-amiază care urma să fie cunoscută de fizicienii noştri drept Ziua Declinului, quarcul a avut o revelaţie. Şi-a dat seama că a ajuns la limitele energiei sale. Poveştile sale deveniseră prea baroce şi rococo ca să mai poată fi ilustrate chiar şi la viteza maximă a mişcărilor sale de pensulă.

Aceea a fost prima zi în care lumea a început să alunece încet spre imperfecţiune. Deznădăjduit, quarcul s-a resemnat cu faptul că singura modalitate prin care mai putea fi menţinut mersul lucrurilor era să salveze energie. Şi-a dat seama că putea să facă asta dacă desena doar entităţile care erau observate de cineva. În cadrul acestui program de conservare, pajiştile şi munţii erau desenaţi doar dacă era cineva prin preajmă care să le observe. Nu era nimic desenat dincolo de suprafaţa apei, dacă ieşea din raza vizuală a submarinelor; nu exista nici o junglă dacă nu era cercetată de exploratori.

Aceste măsuri de economisire erau deja puse la punct dinainte să te naşti. Însă curând situaţia începe să se înrăutăţească. Chiar şi cu aceste programe de administrare a energiei, quarcul este încă suprasolicitat. Din cauza lipsei de direcţie şi a creşterii explozive a poveştii umane, rezervele quarcului nostru se apropie de epuizare.

Curând, împotriva voinţei sale, va trebui să se supună faptului că nu mai poate continua naraţiunea. Fizicienii ne-au sfătuit să ne pregătim emoţional pentru sfârşitul lumii: copacii vor avea mai puţine frunze, atât bărbaţii, cât şi femeile vor cheli, animalele vor fi desenate din ce în ce mai puţin detaliat. Pe măsură ce declinul continuă, într-o zi vei ajunge să treci de un colţ de stradă cunoscut şi să constaţi că lipsesc nişte clădiri. La un moment dat, vei privi prin pereţii lipsă de la dormitor ca să o zăreşti pe iubita ta doar pe jumătate desenată.

Cam aşa se prezintă profeţia, însă, din fericire pentru noi, fizicienii au făcut o mică eroare de calcul. Ceea ce lipseşte din ecuaţiile lor este următorul fapt: quarcul ne iubeşte prea mult ca să îngăduie să se ajungă la o asemenea situaţie. Lui îi pasă de creaţia sa şi ştie că ne va sfâşia inimile să fim martorii acestui declin.

Aşa că a găsit un plan un pic diferit. Va pune capăt lumii în somn. Toate creaturile quarcului se vor ghemui acolo unde se întâmplă să se afle. Navetiştii de dimineaţă, îmbrăcaţi la costum, vor fi cuprinşi încet de toropeală în faţa volanului. Autostrăzile, locomotivele şi metrourile îşi vor reduce viteza până se vor opri silenţios. Corporatiştii se vor face somnoros de confortabili pe podelele şi culoarele din clădirile lor înalte. Pieţele din marile capitale ale lumii se vor cufunda în linişte. Fermierii vor moţăi în lanurile de grâu în timp ce insectele vor cădea încet ca nişte fulgi de zăpadă. Caii se vor opri din galop şi se vor relaxa moţăind în picioare. Jaguarii negri din copaci îşi vor lăsa capul pe labe. În felul acesta se va termina lumea, nu cu o bubuitură, ci cu un căscat: somnoroşi şi mulţumiţi, cu pleoapele grele servind ca o cortină pentru finalul piesei.

În felul acesta, creaturile iubite ale quarcului nu vor fi martore la ce se va întâmpla mai departe. Ce urmează este recesiunea lumii, destrămarea planetei. Pe măsură ce quarcul îşi încetineşte mişcarea, urmele sale de pensulă devin din ce în ce mai rare până când lumea seamănă cu o gravură haşurată în lemn. Corpurile care dorm devin o plasă transparentă prin care se zăreşte cealaltă parte. Pe măsură ce urmele de pensulă se răresc, autostrăzile de asfalt devin o dantelărie lăbărţată, cu nimic dedesubt cu excepţia celeilalte părţi a planetei, la o depărtare de exact diametrul Pământului. Pânza lumii involuează într-o schiţă abia vizibilă de contururi. Urmele rămase dispar una câte una din împletitura de zăbrele, cufundând cosmosul într-o pustietate desăvârşită.

Într-un final, extenuat, quarcul se opreşte chiar în centrul vidului infinit.

Ajuns aici, nu se grăbeşte, îşi trage sufletul. Va mai aştepta câteva mii de milenii până când îşi va recăpăta puterea şi optimismul de a mai încerca din nou. Prin urmare, nu există viaţă de apoi, dar în schimb o lungă întrerupere: noi toţi existăm în memoria particulei, ca un ou fertilizat care aşteaptă să iasă la lumină.

Narcis

În viaţa de apoi primeşti un răspuns foarte clar despre scopul tău pe Pământ: misiunea noastră este să colectăm date. Am fost însămânţaţi pe această planetă ca nişte camere foto mobile sofisticate. Suntem echipaţi cu lentile avansate care produc imagini la rezoluţie mare, care calculează forma şi adâncimea cu ajutorul lungimilor de undă ale luminii. Camerele sub formă de ochi sunt montate pe corpuri care le cară peste tot – corpuri care pot escalada munţi, pot explora peşteri şi pot traversa câmpii. Suntem dotaţi cu urechi ca să detectăm undele de compresie a aerului şi cu întinse straturi senzoriale de piele ca să colectăm date referitoare la temperatură şi textură. Am fost înzestraţi cu creiere analitice care pot duce acest echipament mobil deasupra norilor, sub mări şi pe Lună. În felul acesta, fiecare observator de pe vârful unui munte contribuie cu o părticică la colecţia vastă de date despre suprafaţa planetară.

Am fost sădiţi aici de către Cartografi, ale căror cărţi sfinte sunt ceea ce noi numim hărţi. Misiunea noastră este să acoperim fiecare centimetru din suprafaţa planetei. În timp ce cutreierăm zările, strângem datele în organele noastre senzoriale, şi doar din acest motiv existăm.

În momentul morţii, ne trezim în camera de interogatoriu. Aici, colecţia de date strânsă pe parcursul vieţii este descărcată şi intercorelată cu datele de la cei care au murit înaintea noastră. Prin această metodă, Cartografii integrează miliarde de puncte de vedere la o imagine dinamică a planetei, cu rezoluţie mare. Şi-au dat seama cu mult timp în urmă că metoda optimă de a realiza o hartă la scară planetară este să trimiţi nenumărate mici dispozitive mobile şi robuste care se înmulţesc repede şi care umblă prin toate colţurile globului. Ca să se asigure că ne răspândim uniform pe suprafaţa pământului, ne-au făcut neliniştiţi, doritori, pofticioşi şi fecunzi.

Faţă de versiunile de camere mobile anterioare, ne-au construit cu abilităţi de a sta în picioare, de a ne întinde gâtul, de a ne îndrepta lentilele către fiecare detaliu de pe planetă, de a deveni curioşi şi de a ne dezvolta independent noi idei pentru creşterea mobilităţii. Genialitatea specificaţiilor de proiectare a constat în faptul că eforturile noastre pionereşti nici nu fuseseră prevăzute; în schimb, pentru cucerirea varietăţii neprevăzute de

forme de relief, am fost supuşi unei selecţii naturale ca să dezvoltăm strategii dinamice şi neaşteptate. Cartografilor nu le pasă cine trăieşte şi cine moare, atâta timp cât acoperirea este largă. Sunt plictisiţi de preaslăvire şi închinăciune; întârzie colectarea de date.

Când ne trezim într-o cameră sferică imensă, fără ferestre, ne va lua câteva minute să ne dăm seama că nu suntem sus în rai; mai degrabă suntem jos, în centrul Pământului. Cartografii sunt mult mai mici decât noi. Trăiesc sub pământ şi au alergie la lumină. Noi suntem cele mai mari dispozitive pe care le-au construit vreodată: noi suntem giganţi faţă de ei, suficient de mari cât să sărim râuri şi să escaladăm stânci, o maşină impresionantă, ideală pentru explorarea planetei.

Cartografii răbdători ne-au împins undeva la suprafaţă şi ne-au urmărit timp de milenii cum ne-am întins precum cerneala pe suprafaţa planetei, până când toate zonele au fost acoperite de oameni, până când toate regiunile au intrat în vizorul scrutător al senzorilor compacţi şi mobili.

Văzându-ne progresul din camera lor de control, inginerii responsabili de camerele mobile s-au felicitat pentru succesul operaţiunii. Au aşteptat ca oamenii să-şi petreacă toată viaţa îndreptându-şi senzorii de date către petice de pământ, strate de roci, distribuirea copacilor.

Dar, în ciuda succesului iniţial, Cartografii erau extrem de frustraţi de rezultate. În ciuda acoperirii la nivel planetar şi a duratei lungi de viaţă, camerele mobile colectează foarte puţine informaţii utile pentru cartografie. În schimb, dispozitivele îşi îndreaptă lentilele lor compacte ingenios create direct în privirea altor lentile compacte – un mod ironic de a trivializa tehnologia. Pe pielea lor senzorială sofisticată, voiau doar să fie mângâiaţi. Genialii senzori de detectare a compresiei aerului sunt îndreptaţi mai degrabă spre şoaptele iubiţilor decât către datele planetare importante. În ciuda constituţiei lor robuste apte pentru a trăi în aer liber, şi-au consumat energia construind adăposturi în care se înghesuie unii peste alţii. Cu toate că la scară largă sunt bine răspândiţi, la scară mică au tendinţa să se îngrămădească. Au construit reţele de comunicare ca să se vizualizeze reciproc de la distanţă, atunci când sunt despărţiţi.

Zi după zi, Cartografii verifică, întristaţi, rolele interminabile de date. Inginerul-şef a fost concediat. A creat o minunăţie inginerească ce-şi face poze doar sieşi.

Grăuntele

Cu toate că facerea omului este atribuită lui Dumnezeu, se pare că El nu e suficient de priceput pentru asta. De fapt şi de drept, El a fost cel care a dărâmat fără să vrea prima piesă de domino, creând o varietate de atomi de forme diferite. După aceea s-au format norii de electroni, au înflorit moleculele, s-au îmbrăţişat proteinele şi în cele din urmă s-au format celulele care au învăţat cum să stea una lângă cealaltă ca porumbeii. A descoperit că, dacă pune Pământul la mocnit la o anumită distanţă de soare, viaţa va erupe în mod natural. El nu prea este un creator, ci mai degrabă un cârpaci de molecule lovit de noroc: El pur şi simplu a pus mingea în mişcare, creând o întreagă paletă de materii, şi de aici a rezultat creaţia.

E la fel de impresionat ca noi de minunăţia biologică rezultată şi-şi petrece adesea după-amiezi liniştite plimbându-se în voie prin desişurile junglei sau pe fundul mării, delectându-se cu neaşteptata frumuseţe.

Când specia a cunoscut din întâmplare capacitatea de a simţi, ne-am înfricoşat de experimentele Lui electrice cu tunete şi fulgere, de cicloanele Lui dezlănţuite şi de amuzamentul Lui exploziv cu vulcanele. Aceste efecte au generat şi mai multă teamă şi nedumerire în rândul frumoaselor noi specii decât se aşteptase El. Nu voia să i se dea pe nedrept un merit, însă entuziasmul se manifesta fără să-l fi cerut. Începu să-i găsească pe oameni irezistibili, cu dragostea lor nelimitată. Am devenit foarte repede specia Lui preferată.

La fel ca noi, şi El este copleşit de veneraţie când măsoară simfoniile perfecte ale organelor interne, sistemele climatice globale, strania menajerie de specii marine. Nici El nu prea ştie cum funcţionează toate acestea. E un explorator curios şi isteţ, în căutare de răspunsuri. Însă, orbit de adoraţia noastră, tentaţia a câştigat: noi am presupus că facerea a fost planificată, iar El nu a mai corectat eroarea.

De curând se confruntă cu o problemă neprevăzută: specia noastră devine din ce în ce mai inteligentă. Dacă la începuturi eram uşor impresionabili, cum ne târam noi membrele greoaie şi ne holbam la foc, acum am înlocuit confuzia cu ecuaţii. Trucurile care ne păcăleau până acum au fost desluşite. Legile fizice prorocesc răspunsurile corecte; teritoriile intelectuale pe care

înainte le cedam se reunesc acum sub drapelul unor explicaţii mai elaborate. Dispunem de teorii ale fizicii atât de stranii şi de complexe, încât lui Dumnezeu Îi creşte tensiunea când încearcă să le înţeleagă.

Această situaţie Îl pune pe Dumnezeu într-o poziţie delicată. Textele antice povestesc cum Dumnezeu şi-a dezlănţuit toate minunile asupra Egiptului. Acum este un pic în defensivă, pentru că nu mai are ce minuni să scoată din pălărie, şi e extrem de îngrijorat că am vedea sforile dacă ar încerca. Se află în postura unui magician amator care-şi face numărul în faţa unor copii mici şi dintr-odată e pus să joace în faţa unor adulţi sceptici. Toate acestea se reflectă în declinul constant al încercărilor de miracole din mileniul trecut. E prea nobil ca să recurgă la cacealma, iar gândul de a fi prins şi de a I se dezvălui amatorismul Îl stânjeneşte. Din acest motiv, Dumnezeu a impus o tot mai mare distanţă profesională faţă de specia Sa favorită. El a devenit din ce în ce mai retras, iar sfinţii şi martirii au umplut acest gol, ocupând funcţii în echipa de marketing. Acum este ruşinat de faptul că nu i-a oprit mai devreme; în schimb, s-a retras în singurătate în timp ce ei produceau cronici nesfârşite.

Însă această poveste are un final fericit. De curând şi-a recunoscut limitările, şi acest lucru l-a apropiat mai mult de noi. Studiind detaliile noastre din avanpostul Său ceresc, a început să înţeleagă că supuşii Săi sunt perfect capabili să empatizeze cu poziţia Sa. Oriunde priveşte, vede tot felul de poziţii ciudate de autoritate: părinţi care dau viaţă unui copil, dar au control limitat asupra ei; politicieni care conduc statul spre un viitor nu prea luminos; iubiţi entuziaşti care se căsătoresc fără să ştie încotro se îndreaptă angajamentul lor. Studiază toate circumstanţele neprevăzute care dau naştere la prietenii, invenţii, sarcini, încheierea unor afaceri şi accidente de maşină. Realizează că toată lumea dărâmă piese de domino vrând-nevrând: nimeni nu ştie ce urmează.

În viaţa de apoi, în compania călduroasă a supuşilor Săi accidentali, Dumnezeu se simte acum în largul său, la fel ca un bunic care se uită cu mândrie la masa lungă unde stau progeniturile sale, dar şi cu o oarecare responsabilitate şi un pic de uimire.

Cimitirul Zeilor

Întrucât viaţa de apoi este justiţiară, am fi tentaţi să credem că nu include şi animalele, care nu pot fi trase la răspundere pentru acţiunile lor. Din fericire, ne-am înşela. Viaţa de apoi ar fi fost solitară fără animale, aşa că am aflat plăcutul adevăr că lumea de dincolo este populată de câini, ţânţari, canguri şi de toate celelalte creaturi. După ce soseşti şi inspectezi puţin împrejurimile, devine evident că orice avea înainte viaţă se bucură de continuarea existenţei.

Începi să-ţi dai seama că darul imortalităţii se aplică şi la obiectele pe care le-am *creat* noi. Viaţa de apoi e plină de telefoane mobile, căni, bibelouri de porţelan, cărţi de vizită, sfeşnice, ţinte de *darts*. Lucruri care au fost distruse – nave maritime desfăcute în bucăţi, computere ieşite din uz, piese de mobilă demontate –, toate revin în plină formă să se bucure de lumea de dincolo şi să o mobileze. În ciuda ameninţării că nu vom lua nimic cu noi după ce murim, tot ce am creat face parte şi din viaţa noastră de apoi. Tot ce a fost creat supravieţuieşte.

În mod surprinzător, această regulă se aplică nu doar creaţiilor materiale, ci şi celor mentale. Astfel, pe lângă creaţiile care ni se alătură în lumea de dincolo sunt şi zeii pe care i-am creat. În timp ce stai singur într-o cafenea te poţi întâlni cu Reşef, zeul semit al ciumei şi al războiului. Din frunte îi creşte capul unei gazele; priveşte nostalgic pe fereastră la trecători. Pe unul dintre culoarele de la supermarket dai nas în nas cu Nergal, zeul babilonian al morţii, cu zeul grec Apollo, sau cu zeul vedic Rudra. La mall vei da peste zeii focului şi ai lunilor, zeiţa actului sexual şi zeiţa fertilităţii, zeii cailor răpuşi în război sau ai sclavilor fugari. În ciuda îmbrăcămintei incognito, sunt detectaţi de obicei datorită staturii lor gargantueşti şi trăsăturilor de tipul cap de leu, braţe multiple sau cozi reptiliene.

Aceştia sunt singuri, în mare parte pentru că şi-au pierdut audienţa. Obişnuiau să vindece boli, să fie intermediari între cei vii şi cei morţi, împărţeau recolte, protecţie şi răzbunare pentru cei loiali. Acum nimeni nu le mai ştie numele. Ei nu au cerut niciodată să se nască, şi cu toate acestea s-au trezit captivi aici pe vecie. Doar arareori mai apare local o resurgenţă a credinţei într-un zeu antic, o mică adunătură de admiratori, însă aceste

răbufniri sunt întotdeauna de scurtă durată. Zeii recunosc că sunt blocaţi aici cu zarurile deja aruncate: o personalitate răzbunătoare, cu flăcări în loc de ochi, rude disfuncţionale şi cu eternitatea pe umeri.

Când începi să priveşti în jur, vei descoperi mii de zei. Aztecul Mictlantecuhtli, Regele Maimuţă Sun Wukong din China, scandinavul Odin. În cărţile de telefon din viaţa de apoi îi poţi găsi pe Şarpele Curcubeu al australienilor aborigeni, prusacul Zempat, sorabul Berstuk, algonkianul Gitchi Manitou, sardul Maymon, tracul Zibelthiurdos. Într-un restaurant poţi trage cu urechea la masa la care sunt aşezaţi doi zei babilonieni care încă au o relaţie foarte rece, zeiţa mării Tiamat şi zeul furtunii Marduk, care la un moment dat a spintecat-o în două. Ea ciuguleşte din mâncare şi emite doar răspunsuri scurte la încercările lui de a porni o conversaţie.

Unii dintre zei sunt înrudiţi; alţii au genealogii nedetectabile. Ce au în comun este tendinţa de a refuza cazarea gratuită oferită în viaţa de apoi, cu toate că nimeni nu este sigur de ce. Cel mai probabil datorită dificultăţii de a accepta ideea că au decăzut la acelaşi nivel cu foştii lor închinători.

În schimb, în timpul nopţii, singuri şi fără un acoperiş deasupra capului, se adună unul în compania celuilalt la capătul îndepărtat al oraşului, unde se aşază pe păşuni mari cu iarbă ca să se culce. Dacă te interesează istoria şi teologia, îţi va face plăcere să te plimbi pe aceste câmpii de zei, acest spectacol orizontal şi silenţios de zeităţi abandonate, aşezate în rânduri neuniforme cât cuprinzi cu ochii. Aici ai putea să te întâlneşti cu filipinezul Bathalang Maykapal şi cu principalul său inamic, Zeul Şarpe Bakonawa; pentru că nimănui nu îi mai pasă de luptele lor, acum beau împreună o sticlă de vin. Aici îl poţi vedea pe zeul luminii, Atea, din Arhipelagul Tuamotu, şi pe fiul său Tane, care în tinereţe azvârlea fulgere patricide prin intermediul străbunului său Fatu-tiri; acum toată familia e reunită, vendetele lor sunt uitate şi cam greu de revigorat. Uite: aici se află şi zeul maori Tāwhirimātea, zeul furtunilor şi al vânturilor, care şi-a petrecut o viaţă întreagă pedepsindu-şi fraţii pentru despărţirea părinţilor săi, Rangi şi Papatuanuku; rămas fără audienţă, furtunile sale s-au domolit, iar el joacă cărţi cu fraţii lui sub un cer calm. Mai încolo îl poţi vedea pe Khonvoum, zeul suprem al pigmeilor bambuti, care îşi ţine strâns arcul făcut din doi şerpi, despre care este încă foarte convins că pentru muritori arată ca un curcubeu. Aici este şi zeul şintoist al focului Kagu-tsuchi, a cărui naştere a mistuit-o în flăcări pe mama lui; acum singura dovadă a fostei sale vâlvătăi este un uşor miros de fum.

La fel ca un muzeu, aceste câmpii de zei, această enciclopedie pastorală de mitologie, reprezintă un testament al creativităţii reificării umane. Zeii antici sunt obişnuiţi să ne privească aici; noii zei sunt iritaţi de cât de repede au decăzut de la reverenţă şi martiriu la dezertare şi turism.

Cu toate că zeii au ales să se grupeze laolaltă aici, adevărul este că nu se pot suporta unii pe alţii. Sunt derutaţi pentru că s-au trezit aici, în viaţa de apoi, însă, în adâncul lor, ei încă cred că deţin controlul. În ciuda faptului că au ajuns la putere tocmai datorită agresivităţii lor, ei tot vor să-şi revendice supremaţia asupra celorlalţi. Însă aici nu se mai bucură de vârful ierarhiei; în schimb, suferă unul lângă altul într-o frăţie a abandonului.

Un singur lucru apreciază ei în lumea de apoi. Din cauza faimosului lor spirit răzbunător şi a creativităţii lor în arta torturii, sunt impresionaţi de această versiune a Iadului.

Apostazie

În viaţa de apoi te întâlneşti cu Dumnezeu. Spre surprinderea şi încântarea ta, Ea nu este deloc asemănătoare cu nici un zeu conceput de om. Are calităţi comune cu cele din toate descrierile religioase, însă ea are o măreţie divină care nu a fost surprinsă nicăieri. Este precum elefantul descris de orbi: toate descrierile sunt parţiale, fără o înţelegere a întregului.

Poţi vedea în ochii Ei scânteietori cât de bucuroasă e să-ţi înmâneze Cartea Adevărului. Cartea răspunde simplu tuturor întrebărilor pe care le-ai adunat de-a lungul vieţii, fără nici un fel de disparităţi filozofice şi fără să piardă firul. Pe măsură ce observi entuziasmul cu care îţi dezvăluie toate astea, începi să bănuieşti că în adâncul Ei îi era teamă că tocmai un teolog cu capul limpede va ghici răspunsul. Toate indiciile erau acolo, şi doar istoria personală a oamenilor stătea în cale. Observi că se simte uşurată în timp ce priveşte cum prejudecăţile şi tradiţiile oamenilor împiedică formarea unei analize teologice clare. Doar datorită acestor văluri culturale îşi păstrează Ea această postură de invidiat, de a dezvălui zilnic cele mai mari secrete ale universului, de fiecare dată când morţii trec pe teritoriul Său în următoarea dimensiune.

Dacă aceşti oameni ar fi capabili să scape complet de tradiţii, de revendicările strămoşilor, de cântecele din copilărie – cugetă Ea –, ar putea nimeri destul de bine răspunsul corect. De aceea apostaţii i s-au părut întotdeauna suspecţi, pentru că refuzau particularităţile propriei religii în căutarea a ceva mai aproape de adevăr. Îi displăceau pentru că păreau să aibă cele mai multe şanse să se apropie de răspunsul corect. Dacă crezi că Dumnezeu îi apreciază doar pe cei care sunt loiali religiei lor, ai dreptate – însă probabil din motive greşite. Ea îi place doar pentru că sunt neaventuroşi intelectual şi cu siguranţă vor găsi un răspuns un pic distorsionat.

Când oamenii ajung în lumea de apoi, Ea îi împarte în Apostaţi la stânga şi Loiali la dreapta. Apostaţii sunt conduşi în liftul care coboară şi doar Loialii rămân în Rai. Ea îi salută zilnic pe Loialii nou-veniţi din cele două mii de religii. Îi priveşte cum studiază Cartea Adevărului şi aşteaptă cu o plăcută emoţie să vadă cum o asimilează.

Dar ceva din planul Ei a mers extrem de prost. Adevărul nu e convingător. Loialii nou-veniţi au o capacitate imperturbabilă de a-şi menţine credinţele cu care au sosit şi o puternică reticenţă când vine vorba să ia în considerare unele dovezi care îi separă de contextul în care au trăit o viaţă întreagă. Astfel, Ea se trezeşte că este neapreciată şi singură, plimbându-se în solitudine în nesfârşitele peisaje cu nori, printre credincioşii necredincioşi.

Planul de execuţie

Abia aşteptăm să găsim răspunsuri în viaţa de apoi. Şi chiar avem noroc. În viaţa de apoi ni se acordă darul suprem al revelaţiei: ni se oferă ocazia să vedem codul de bază.

La început vom fi şocaţi să ne vedem reprezentaţi ca o colecţie gigantică de numere. În timp ce ne vedem de treaba noastră obişnuită prin lumea de dincolo, cu ochii minţii putem vedea un peisaj imens plin cu numere, în toate direcţiile cât cuprinzi cu ochii. Acest set de numere reprezintă fiecare aspect al vieţii noastre. De-a lungul vastei câmpii reperăm insule de şapte, jungle de treiuri, râuri de zerouri. Dimensiunea şi abundenţa îţi taie răsuflarea.

Când interacţionezi cu iubita ta, îi poţi vedea şi numerele, şi interacţiunea ei cu ale tale. Ea îşi lasă afectuos buza în jos ca să-ţi capteze atenţia, iar numerele tale se revarsă acrobatic. Cifrele îşi schimbă valorile ca nişte cascade. Drept urmare, ochii tăi rămân pironiţi în ai ei, vorbele de dragoste încep a se înfiripa pe buzele tale şi călătoresc din gâtul tău în unde de compresie a aerului. În timp ce ea procesează cuvintele, numerele ei se modifică, iar undele de schimbare reverberează în sistem. Îţi răspunde cu aceeaşi afecţiune, după cum îi dictează situaţia numerelor.

Dumnezeule, realizezi în prima ta după-amiază petrecută aici: *Totul este determinism. Oare dragostea este doar o operaţie matematică?*

După ce te-ai săturat să tot priveşti codul, o nouă noţiune despre factori şi responsabilitate se iveşte. Priveşti şi înţelegi toate semnalele care conduc la apăsarea de către un şofer a frânelor în timp ce numerele lui sunt modificate de numerele pisicii care merge prin faţa maşinii; poţi vedea chiar şi codul muştelor care zboară atunci când pisica face un salt. Nimeni nu poate hotărî dacă pisica e lovită sau nu, înţelegi tu acum; totul depinde de numere, cuplate laolaltă într-o superbă inevitabilitate. Însă ajungem să înţelegem şi faptul că reţeaua de numere este atât de densă, încât transcende noţiuni simple de tipul cauză şi efect. Ne-am deschis către înţelepciunea fluxului structural.

Dacă presupui că primeşti acest dar al revelaţiei doar în Rai, ai doar pe jumătate dreptate; tot aceasta este pedeapsa prevăzută pentru tine în Iad.

Răsplătitorii s-au gândit la început s-o ofere cadou, dar Pedepsitorii s-au hotărât imediat că ar putea s-o folosească ca formă de suferinţă, prin care să distrugă plăcerile vieţii, dezvăluindu-le natura pur mecanică.

Acum Răsplătitorii şi Pedepsitorii se luptă ca să decidă care dintre ei are mai mult de câştigat de pe urma acestei unelte. Oamenii vor aprecia cunoaşterea, sau vor fi torturaţi de ea?

Data viitoare când curtezi un potenţial iubit în lumea de apoi, în timp ce beţi o sticlă de vin, după o întâlnire aparent întâmplătoare, nu fi surprins dacă în spatele tău se furişează un Răsplătitor şi un Pedepsitor. Răsplătitorul îţi şopteşte la o ureche: *Nu-i aşa că e extraordinar să înţelegi codul?* Pedepsitorul îţi suflă în cealaltă ureche: *Nu-i aşa că, dacă înţelegi mecanica atracţiei, nu mai are nici un farmec?*

O asemenea scenă este tipică pentru viaţa de dincolo şi ilustrează cât de mult ne-au supraestimat cele două părţi. Acest joc se termină întotdeauna cu dezamăgirea ambelor tabere, care au aflat cu uimire că dezvăluirea unor secrete din spatele scenei are foarte puţine efecte asupra experienţei noastre. Codurile secrete ale vieţii – chiar dacă sunt prezentate ca un dar sau ca o povară – sunt complet ignorate. Şi din nou Răsplătitorul şi Pedepsitorul sunt îmbufnaţi, chinuindu-se să înţeleagă de ce cunoaşterea codului din spatele vinului nu diminuează plăcerea pe care o simţi pe limbă, de ce cunoaşterea inevitabilităţii suferinţei nu-i reduce din durere, de ce surprinderea mecanicii iubirii nu-i alterează deloc atracţia ameţitoare.

Subjonctiv

În viaţa de apoi nu eşti judecat prin raportare la alţi oameni, ci la tine însuţi. Mai exact, eşti judecat în raport cu ce ai fi putut să fii. Prin urmare, lumea de apoi este foarte asemănătoare cu lumea aceasta, însă include toate posibilele versiuni ale persoanei tale. În lift te poţi întâlni cu nişte versiuni superioare ale tale, un posibil tu care a ales să plece din oraşul natal cu trei ani mai devreme, sau un alt tu ce s-a nimerit să se îmbarce în avion lângă preşedintele unei companii care ulterior l-a angajat. Când te întâlneşti cu alternativele tale, te simţi mândru de ele ca de un văr apropiat: cu toate că realizările lor nu te afectează direct, le simţi cumva aproape.

Însă curând cazi victimă intimidării. Aceste versiuni nu au nici o legătură cu tine, sunt mai bune ca tine. Au făcut alegeri mai deştepte, au muncit mai mult, au investit un efort mai mare să împingă uşile închise. Aceste uşi s-au deschis în cele din urmă şi astfel viaţa lor a explodat în noi direcţii pline de culoare. Un asemenea succes nu poate fi explicat prin raţionamente genetice; în schimb, au jucat mai bine cu cărţile tale. În vieţile lor paralele, au făcut alegeri mai bune, au evitat greşeli morale, nu au renunţat atât de uşor la dragoste. Au muncit mai mult decât tine să-şi repare greşelile şi s-au scuzat mai des.

În cele din urmă nu mai suporţi să fii în preajma acestor versiuni superioare. Descoperi că niciodată nu te-ai simţit mai competitiv ca acum.

Încerci să socializezi cu versiunile tale inferioare, dar asta nu-ţi alină durerea. De fapt, ai foarte puţină înţelegere faţă de aceste versiuni mai puţin importante şi un pic mai multă aroganţă faţă de indolenţa lor.

— Dacă ai fi renunţat să te uiţi la televizor şi te-ai fi ridicat de pe canapea, nu ai mai fi ajuns în situaţia asta, le spui tu, atunci când te deranjezi să interacţionezi cu ele.

Dar în viaţa de apoi nu poţi scăpa de versiunile tale superioare. În librărie vei vedea una dintre ele la braţ cu femeia afectuoasă care ţi-a scăpat printre degete. O altă versiune a ta se uită pe rafturi, plimbându-şi degetele pe cartea pe care chiar a terminat-o de scris. Şi uită-te la cel care face jogging afară: e mai solid decât tine, datorită consecvenţei cu care a mers la sală, ceea ce tu nu ai reuşit niciodată.

Până la urmă te refugiezi într-o postură defensivă, căutând motive pentru care nu ai vrea în ruptul capului să fii atât de responsabil şi virtuos. Te împrieteneşti mişeleşte cu versiunile tale inferioare şi mergi la băute cu ei. Chiar şi la bar îi vezi pe cei superiori ţie, comandând rânduri de băuturi pentru prietenii lor, sărbătorindu-şi ultima alegere reuşită.

Şi în felul acesta pedeapsa ta este stabilită în mod ingenios şi automat în viaţa de apoi: cu cât îţi exploatezi mai puţin potenţialul, cu atât ai mai multe asemenea versiuni nesuferite de-ale tale de suportat.

Căutarea

În momentul tranziţiei dintre viaţă şi moarte, se schimbă un singur lucru: pierzi impulsul ciclurilor biochimice care menţin maşinăria în mişcare. În momentul dinaintea morţii, eşti format din acelaşi număr de mii de miliarde de miliarde de atomi ca şi după moarte – singura diferenţă este că reţeaua lor de interacţiuni sociale îşi încetează activitatea.

În acest moment, atomii încep să se risipească, eliberaţi din prizonieratul care avea ca scop menţinerea unei forme umane. Piesele interactive care constituiau odinioară corpul tău încep să se destrame ca un pulover, fiecare fir deşirându-se în direcţii diferite. După ultima ta suflare, miile de miliarde de miliarde de atomi încep să se amestece cu pământul din jur. Pe măsură ce te degradezi, atomii tăi sunt incorporaţi în noi constelaţii: în frunza unei ferigi, în cochilia pestriţă a unui melc, într-un bob de porumb, în mandibula unui cărăbuş, în petalele cerate ale unui mac canadian, în penele de pe coada unei potârnichi.

Dar se pare că miile tale de miliarde de miliarde de atomi nu erau o colecţie întâmplătoare: fiecare era etichetat că provine de la *tine* şi continuă să fie astfel oriunde ajunge mai departe. Aşa că nu dispari, ci pur şi simplu iei alte forme. În locul gesturilor tale de a-ţi ridica o sprânceană sau de a trimite bezele, acum un gest poate consta în zborul unei musculiţe, unduirea unui spic de grâu, inhalarea aerului în plămânul unei balene albe când sare din apă. Maniera ta de a-ţi exprima bucuria se poate transforma într-un strat de alge care se joacă în pleoscăitul unui val, fumul de la un coş care dansează în norii cumulonimbus, zbaterea din aripi a unui peştişor la naştere, alunecarea unei pietre lucioase de râu într-un vârtej.

Din punctul tău obtuz de vedere de acum, această distribuire în viaţa de apoi poate părea descurajatoare. Dar de fapt este minunată. Nici nu-ţi poţi imagina plăcerea de a a-ţi întinde corpul redefinit pe teritorii atât de vaste: ciufulindu-ţi brazdele de iarbă şi înclinându-ţi creanga de pin şi încovoind aripile unei egrete în timp ce împingi un crab la suprafaţă printre razele scânteietoare de lumină. Actul de a face dragoste atinge nişte înălţimi la care nici nu se putea visa în soliditatea corporalităţii umane. Acum poţi comunica în mai multe locuri din corpurile tale în acelaşi timp; îţi ţeşi

mâinile versatile deasupra figurii multiflore a iubitei tale. Râurile tale curg împreună. Acţionezi concertat precum creaturile interconectate de pe lunca unui râu, vegetaţia încâlcită care inundă câmpiile, fronturile atmosferice mângâietoare care culminează într-o furtună cu trăsnete.

E la fel ca în viaţa curentă, dar dezavantajul este că eşti tot timpul în curgere. Pe măsură ce creaturile se degradează şi fructele tale cad şi putrezesc, devii capabil de noi gesturi, în timp ce pierzi altele. Iubita ta poate pleca de lângă tine ca zborul migrator al păsărilor tropicale, retragerea înspăimântată a unei turme de elani iarna, sau un pârâiaş care-şi strecoară cuminte capul sub pământ şi iese la iveală într-un loc necunoscut ţie.

Multe dintre problemele tale rămân încă valabile: tentaţia, angoasa, lipsa de încredere, viciul – şi nu uita de spaima care rezulta din libera alegere. Dar să nu te păcăleşti crezând că plantele cresc în mod mecanic spre soare, că păsările îşi aleg instinctiv direcţia, că gnuul migrează pentru că aşa i-a fost dat: de fapt, totul e într-o continuă căutare. Atomii tăi se risipesc, dar nu pot rezista căutării. O repartiţie largă nu te împiedică să nu te gândeşti cum să-ţi petreci timpul mai cu folos.

O dată la câteva milenii, toţi atomii tăi se întâlnesc din nou, după ce au călătorit în jurul globului, la fel cum se adună liderii naţiunilor în cadrul întâlnirilor la nivel înalt, convergând în cea mai densă reuniune a lor sub formă umană. Nostalgia îi împinge să se regrupeze ferm în geometria de mare precizie cu care au început. În această formă pot savura un sentiment uitat de intimitate reconfortantă. Se reunesc în căutarea a ceva cunoscut odată, dar neapreciat la momentul respectiv.

Reuniunea este caldă şi încurajatoare o vreme, dar nu trece mult şi începe să le lipsească libertatea. În forma umană, atomii suferă de claustrofobie din cauza dimensiunii: gesturile sunt agonizant de limitate, restricţionate la formarea unor membre minuscule. În postura condensată de om, nu pot vedea după colţ, pot comunica doar pe distanţe scurte până la cea mai apropiată ureche, nu pot atinge nici o altă întindere semnificativă. Noi suntem ipostaza cu cele mai puţine avantaje pentru atomi. Şi, în această formă, se trezesc că le e dor să urce munţii, să cutreiere mările şi să cucerească aerul, căutând să recupereze nemărginirea pe care au cunoscut-o odată.

Inversarea

Viaţa de apoi nu există, dar asta nu înseamnă că nu avem ocazia să trăim din nou.

La un moment dat expansiunea universului va încetini, se va opri şi va începe să se contracte, iar în acel moment săgeata timpului se va inversa. Tot ce s-a întâmplat pe parcurs se va întâmpla din nou, dar invers. În felul acesta viaţa noastră nici nu moare şi nici nu se dezintegrează, ci se derulează.

În viaţa aceasta inversă te naşti din pământ. La ceremonia funerară, săpăm în pământ şi te scoatem afară şi te transportăm grandios la mortuar, unde ţi se înlătură machiajul de la naştere. Apoi eşti dus la spital, unde, înconjurat de doctori, deschizi ochii pentru prima dată. În viaţa ta de zi cu zi, vazele sparte se relipesc, apa topită îngheaţă sub forma unor oameni de zăpadă, inimile frânte îşi găsesc iubirea, râurile curg în amonte. Căsniciile trec din nou prin perioade grele şi până la urmă se finalizează în întâlniri erotice. Retrăieşti momentele de plăcere sexuală trăite de-a lungul vieţii, care culminează cu săruturi în loc de somn. Bărbaţii bărboşi devin copii cu obrazul neted care sunt trimişi la şcoală ca să îndepărteze încetul cu încetul păcatele originare ale cunoaşterii; cititul, scrisul şi matematica se şterg. După această dezeducare, absolvenţii se micşorează, merg de-a buşilea şi-şi pierd dinţii, atingând starea cea mai înaltă de puritate a unui copilaş. În ultima zi, urlând din răsputeri pentru că este sfârşitul vieţii, bebeluşii se întorc în pântecele mamelor, care la rândul lor se micşorează şi se caţără înapoi în pântecele mamelor *lor* şi aşa mai departe, precum celebrele păpuşi ruseşti matrioşca.

În această viaţă răsturnată ai aşteptări extraordinare faţă de viitor din moment ce experimentezi totul invers. În momentul inversării eşti cu adevărat fericit, pentru că, în timp ce prima dată viaţa trebuie trăită înainte, bănuieşti că derulată invers o vei înţelege de-a binelea.

Dar te aşteaptă o surpriză dureroasă. Descoperi că memoria ta şi-a petrecut o viaţă întreagă producând mituri ca să păstreze povestea vieţii tale conformă cu persoana care credeai tu că eşti. Te-ai dăruit acestei naraţiuni coerente, uitând mici detalii şi decizii şi succesiuni de evenimente. În

călătoria inversă, materialul acestei poveşti se dezvăluie. Întoarcerea prin coridoarele vieţii îţi lasă lovituri şi vânătăi de la ciocnirile dintre reminiscenţă şi realitate. În momentul în care intri din nou în pântec, ştii la fel de puţin despre tine cât ştiai şi prima dată când erai aici.